

Arpno
Nansenin pohjoisnapamatkalta
Talvea saarella nimettömällä

N:o 11

MAILTA JA MERILTÄ

25 p:niä

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA KUVAUKSIA NUORISOLLE

❖❖❖ Toimittanut TEUVO PAKKALA ❖❖❖

Kustannusosakeyhtiö Otava · Helsingissä

MAILTA JA MERILTÄ 11

NANSENIN POHJOISNAPAMATKALTA

TALVEA SAARELLA NIMETTÖMÄLLÄ

Kesäkuun 24 p:nä 1893 lähti Nansen „Fram“-nimisellä laivalla suurelle pohjoisnaparetkelleen, joka on merkillisimpiä ja tulosrikkaimpia tutkimusmatkoja. Kuljettuaan Asian pohjoisrannikkoa Uus-Siperian saarten luo suunnattiin Framin kulku pohjoista kohden ja siellä se syyskuun 21 p:nä tarttui jäähän, niinkuin tarkoitettu oli, jään kuljetettavaksi poikki Napameren toiselle puolen avoveteen Frans-Josefinmaan ja Grönlannin välillä.

Toisena vuonna laivan ajautuessa edelleen jäiden mukana poikki Napameren, Nansen jätti laivan ja sen retkikunnan kapteni Sverdrupin johtoon ja lähti, toverinaan luutnantti Johansen, suksilla matkalle tunkeutuakseen niin pohjoiseen kuin suinkin, aina pohjoisnavalle jos mahdollista. Paluumatka, kun säännöttömästi ajautuvaan laivaan ei tietysti voinut enää osata, oli suunniteltu Frans-Josefin maahan ja sieltä Huippuvuorille avovettä kajakeilla, jotka heillä muitten välttämättömpien matkavarustustensa kanssa olivat koirain vetämissä kelkoissa.

Maaliskuun 14 p:nä he lähtivät Framista hiihtämään pohjoista kohden. Mutta röykelöisessä jäässä, jossa oli toinen puristuskelkka toisensa perästä poikittain heidän tiellään, kulku kävi hitaasti. Huhtikuun 7 p:nä kuljettuaan Framista yli 300 kilometrin taipaleen, jolloin pohjoisnavalle olisi vielä ollut noin 420 km, heidän täytyi kääntyä takaisin ja suunnata kulkunsa lounaaseen Frans-Josefinmaata kohden. He toivoivat vielä samana kesänä ehtivänsä kotia, mutta matka oli niin vastuksellinen *, että pääsivät Frans-Josefin maahan vasta elokuussa, jolloin aika oli niin myöhäinen, että matkan jatkamista ei ollut enää ajattelemisenkaan. Ja niin he täällä eräällä ennen tuntemattomalla saarella varustausivat viettämään kolmannen napaseudun pimeän talven. Nyt ei ollut Framin sähkövalon valaisemat suojat, sen kaikki mukavuudet ja herkulliset ruuat heillä, vaan pienen pieni, suurella vaivalla rakennettu maja, valaistuksena ihralamppu ja ruokana karhunliha.

Nansen kertoo:

Ehdottomasti oli varmintä ruveta heti varustautumaan talvelle, kun vielä oli runsaasti riistaa, ja tässähän oli hyvä talvimajan

* Kertomus tästä heidän matkastaan suksilla ja kajakeilla ja heidän kotia tulostaan on „Mailta ja merillä“-sarjan 10 vihossa.

paikka. Ensi töiksi halusin saada ammutuksi ne mursut, jotka ensi päivänä näimme makaavan edessämme jäällä. Mutta tietysti ne nyt olivat poissa. Mutta meressä niitä sen sijaan ihan vilisi, ne ulvoivat ja puuskuttivat yötä päivää. Ja me tyhjensimme kajakkimme ollaksemme valmiita niiden kimppuun käymään, sillä kajakit piti saada keveiksi tähän vaaralliseen jahtiin. Olimme kaja-keitamme laittelemassa, niin Johansen huomaa kaksi karhua, emän poikineen, jotka tulivat jäänrannetta etelästä päin. Me tietysti kävimme kiireellä pyssymme ja lähdimme vastaan. Niiden tultua rannalle olimme niistä pyssynkantamalla, ja Johansen lähetti emälle luodin rintaan. Se kiljui, puri haavaa, kulki horjuen muutamia askeleita ja kaatui. Poika ei ymmärtänyt, mikä emälle tuli, juoksi sen ympärillä ja nuuski sitä. Meidän tultua lähemmäksi se juoksi jonkun matkan päähän mäelle, mutta tuli pian takaisin ja asettui emänsä päälle aivan kuin puolustaakseen sitä meitä vastaan. Luotiannos lopetti senkin elämän.

Tämähän oli hyvä alku talvivarustuksiin.

Seurasi kysymys asunnosta. Seinäin rakentaminen ei ollut vaikeaa: kiviä ja sammalia täällä oli kylläksi. Mutta katto? Ei aavistustakaan, mistä aineesta sen tekisimme. Onneksi löysin petäjäisen ajohirren, joka oli puristusjään mukana kulkenut rannalle lähelle meidän luolaamme: siinähan oli mainio kurkihirsit taloomme. Ja arvelimme, että kun siellä oli yksi, niin tottakai siellä oli useampiakin. Ensi töiksemme lähdimme siis rannoille etsintäretkelle. Emme muuta löytäneet kuin lyhyen lahonneen puun, joka ei mihinkään kelvannut, ja sitten muutamia sirpaleita toisesta. Rupesin sen vuoksi miettimään, että käytämme katoksi mursunnahkoja.

Seuraavana päivänä (elokuun 29) oli meidän koetettava onneamme mursunpyynnissä. Meitä ei haluttanut hyökätä niiden kimppuun erikseen kumpikin omassa kajakissaan, siitä olimme saaneet kylliksemme: ei ollut mitään hauskaa ajatella, että kaatuisi kajakkineen tai saisi mursun hampaat sen pohjan läpi ja ehkä omaan reiteensäkin. Kajakit sidottiin yhteen, ja istuen reiänkehyyksen päällä lähdimme muuatta mursua kohden, joka makaili ja sukelteli edessämme. Hyvin varustettuina pyssyillä ja keihäällä luulimme, että tämä on helppokin asia. Eikä ollutkaan vaikea päästä pyssynkantamalle. Ja me tyhjensimme luotipiiput otuksen päähän. Se jäi tainnuksissa makaamaan hetken ajaksi, ja me soudimme sitä kohden. Mutta sepä alkoikin pyöriä ja pieksää vettä

kaiken kauheasti. Minä huusin, että meidän pitää peruuttaa, vaan se oli liian myöhäistä: mursu joutui kajakkein alle, ja me saimme aikalaisia töytäyksiä sen rajuista liikkeistä, ja sitten se katosi syvyyteen. Pian se kuitenkin tuli ylös ja puuskutti, että kaikui pitkät matkat, ja veri purskui suusta ja sieramista punertaen veden ympärillä. Me kiireellä soutamaan lähemmäksi antaaksemme sille uuden panoksen päähän. Mursu taas sukelsi, ja me vetäysimme varovaisesti takaisin, jotta se ei saisi hyökätä kimp-puumme altapäin. Heti se oli ylhäällä ja me soudimme sitä kohden uudelleen. Tätä uudistettiin useat kerrat, ja joka kerralla mursu sai vähintään yhden luodin päähänsä. Veri juoksi nyt virtana, ja otus uupui uupumistaan, mutta se aina käänsi naamansa meitä kohden, niin että oli mahdoton saada ammutuksi kuolettavaa laukausta korvan taakse. Me vihdoin saimme kylliksemme tästä ilveilystä — mursu makasi ja röhisi raskaasti, me soudimme lähelle iskeäksemme harppunan siihen, mutta ennenkuin ehdimme sen tehdä, se oli vajonnut syvyyteen. Niin surullisesti päättyi se juttu: meiltä oli mennyt kaikkiaan yhdeksän patronaa ihan kuin kaivoon, ja jotensakin noloina ja sanaa vaihtamatta me soudimme maalle. Sinä päivänä emme enää koettaneet mursunpyyntiä kajakeista. Näimme sitten muutaman mursun, joka juuri oli noussut kiinteälle jälle vähän edempänä. Sieltä saamme ehkä vähän korvausta vahingostamme. Pian tuli toinenkin sen viereen. Annoimme niille aikaa rauhoittuakseen ja sitten lähdimme jälle. Kun ne olivat jonkun aikaa ulvoneet ja pitäneet kauheaa elämää, asettuivat ne ja nukkuivat nyt kaikessa rauhassa, ja me hiivimme varovaisesti niiden luo, minä edellä ja Johansen ihan kantapäilläni. Menin lähinnä olevan luo, joka makasi selin. Kun se oli vetänyt päänsä sisään, ja oli vaikea ampua sitä aralle kohdalle, niin kiersin sen takaa toisen luo — mursut makasivat yhä liikkumatta ja nukkuivat auringonpaisteessa. Täältä oli parempi ampua, ja kun näin Johansenin seisovan valmiina toisen mursun pään luona, niin laukasin ihan niskaan. Mursu pyörähti vähän ja jäi kuolleena maata. Laukauksesta heräsi toinenkin, mutta sai samassa Johansenilta luodin. Puolipökerryksissä vyörytteli se jättiläisruumistaan meitä kohden. Minä haulipiipulla ammuin siihen palloluodin, vaan ammuin liian pään puoleen, veri syöksyi sen suusta ja sieramista, se puhkui ja ryki, että ilma tärisi. Suurilla torahampaillaan jäähän nojaten makasi se hiljaa ja ryki verta aivan kuin rintatautinen.

ihminen, välinpitämättömänä meistä. Vaikka se ruumiiltaan ja muodoltaan oli kuin mikäkin jättiläinen tai paholainen tai muu hirveä hiitehinen, oli sen pyöreissä silmissä kuitenkin jotakin niin lempeästi rukoilevaa ja avutonta, jotta unhotti kummitusjutut ja oman saaliinhimonsa ja sääliitteli sitä. Tuntui melkein kuin murhan teolta. Ammuin sille luodin korvan taakse lopettaen sen kärsimykset. Mutta nuo silmät muistan vielä: niissä oli aivan kuin koko avuttoman mursusuvun rukous olemassa olonsa puolesta . . . Se suku on mennyttä ihmisen vainotessa sitä.

Täytyy kuitenkin myöntää, että olimme varsin hyvillämme siitä liha- ja rasvamäärästä, minkä olimme saaneet tässä yhdeltä paikalta. Kaikista niistä patronista, jotka olimme tuhlanneet uponneeseen mursuun, oli saatu nyt täysi korvaus mielestämme. Mutta edessä oli vielä pitkäaikainen ja kova työ mursujen nylkemisestä, paloittelemisesta ja maalle kuljettamisesta. Ensi töiksi oli haettava puukot. Ja kun oli mahdollista, että jää irtautuu ja lähtee ajautumaan, oli minusta varmintä ottaa mukaan kajakit ja kelkat, oli näet alkanut tuulla vuonolta. Onneksi olikin tämä varovaisuuteni. Tiesi miten meidän muuten olisi käynyt. Ollessamme nylkemässä tuuli kiihtyi ja yltyi pian täydeksi myrskyksi. Maan puolella meistä oli kapea railo tai halkeama, jonka äärellä mursut olivat maanneet. Minua pelotti, että jää aukeaa tästä ja me ajaudumme pois. Työtä tehdessä sen vuoksi silmäsin myötäensä halkeama, alkaisiko se levetä, ja me nyljimme otuksia niin kiireellä kuin suinkin. Saatuamme toisen nyljetyksi silmäsin puolittain sattumalta jälle ja huomasin, että se oli repeytynyt jonkun matkaa meistä maalle päin, niin että se osa, jolla olimme, oli jo kauan aikaa ollut ajautumassa; meidän ja kiinteän jään välillä oli musta meri, ja tuuli niin että meri savuna tuprusi. Nyt ei ollut aikaa siekailemiseen. Oli epätietoista, voisimmeko kauan soutaa sellaista tuulta ja sellaista merenkäyntiä vastaan. Vielä ei mielestämme jää ollut ehtinyt niin kauas maasta, ettemme pääsisi sinne pitäessämme kiirettä. Emme rahtineet kokonaan luopua saaliistamme, ja kiireimmän kautta leikkasimme niistä lihatönkkejä minkä ehdimme ja panimme kajakkeihin. Sitten leikkasimme noin neljäsosan vuotaa rasvoineen, levitimme sen kajakkien päälle, ja sitten lähdimme maata kohden. Kun parahiksi olimme lähteneet saaliittemme luota, niin lokit laskeutuivat puoleksi nyljetylle mursulle. Kadehdittavia olentoja, niitä ei haittaa myrsky ei merenkäynti eikä ajojää! Ne

kirkuivat ja melusivat, nyt niillä mielestään oli juhla. Niitä ke-
rääntyi sinne yhä, että oli kuin valkoista lumipilveä. Ja me koetimme
pyrkä jään yli maalle, mutta railoja ja halkeamia oli ilmestynyt
poikin ja pitkin. Koetimme monestakin kohden, mutta jää vaipui
allamme. Ei ollut muuta neuvoa kuin työntyä vesille. Soudimme
jään suojarantaa pitkin. Pian huomasimme, että ei käynyt souta-
minen kytketyin kajakein tällaista tuulta vastaan. Meidän täytyi
ruveta soutamaan erillään ja uhrata mursunnahka rasvoineen,
jota nyt oli mahdoton kuljettaa mukana; nyt se oli molempien ka-
jakkien peräkannelle levitettynä. Kun me olimme laittamassa
kajakeita uuteen tapaan, niin jää saarti meidät ennen kuin aavis-
timmeakaan sitä, ja niin vikkkelästi kuin suinkin piti kajakit vetää
jälle, muuten olisivat musertuneet. Myrsky vain kiihtyi herkeä-
mättä, meri syyti vettä päällemme, ja ajauduimme myötäänsä
merelle päin. Tilamme ei ollut hauska.

Pitkän odotuksen perästä pääsimme avoveteen, ja huoma-
simme nyt iloksemme, että kun ponnistelemme kaikin voimin, niin
saamme kajakit kulkemaan hiukan eteenpäin vastatuuleen. Työläs
ja vaivaloinen soutumatka siitä tuli ja käsivarsia pakotti, mutta
maata kohden hiljalleen pääsimme, vaikka hitaasti se kävi. Meri
kävi ankarasti. Tuuli tuli väliin sellaisissa puuskissa, jotta tuntui
aivan kuin se olisi nostanut meidät ilmaan ja aikonut heittää
kumoon. Sen mukaan kuin pääsimme korkean maan suojaan, laan-
tui vähitellen, ja vihdoinkin pääsimme rannalle ja saimme vähän
puhaltaa. Ja sitten me soudimme pitkin rantaa tyynempää vettä
leiripaikallamme. Olipa suuri nautinto kavuta maalle sinä yönä, ja
niin sanomattoman suloista taas nukkua rauhallisesti matalassa
luolassamme, niin märkiä kuin olimmekin! Kelpo lihakeitto nyt
laitettiin ja sillä oli mainio menekki. Tosin me ikävällä muiste-
limme mursuja, jotka siellä myrskyssä nyt ajautuivat, mutta
olimme hyvillämme kuitenkin ettemme olleet niiden seurassa.

En ollut kauan nukkunut, kun Johansen minut herätti sanoen,
että karhu on luonamme. Nukkuessani olin kuullut hiljaista murinaa
oviaukon luota. Nousin, sieppasin pyssyni ja menin ulos. Siellä
meni emäkarhu maalle päin kaksi suurta poikaa mukanaan. Ne oli-
vat juuri kulkeneet majamme oven ohi. Minä ammuin emää, mutta
kiireissäni ammuin yli. Se hypähti ja katseli ympärilleen. Kun se
kääntyi kyljittäin minuun, niin laskin luodin sen rintaan. Syntyi
kauhea ulvonta — ja kaikki kolme lähtivät aika vauhtia jälle.

Siellä emä kaatui muutamaan vesilampeen, mutta pojat jatkoivat matkaansa, syösten mereen niin että vesi koskena kuohui ympärillä, ja lähtivät uimaan selälle päin. Kiiruhdin emän luo, joka makasi ja koetti päästä pystöön, vaan onnistumatta. Jotta meiltä säästyisi raskas työ karhun vetämisestä lammesta jäälle, odotin kunnes se pääsi jään reunalle ja ammuin sen sitten siihen. Tällä aikaa pojat olivat päässeet muutamalle jäätelille. Siinä oli kahdelle vähä tilaa, ja se parahiksi kannatti ne. Mutta siinä ne seisoivat ja kiiskuskelivat ylös ja alas aalloissa. Toinen niistä sitten putosi, vaan hinautui taas telille. Ne valittivat lakkaamatta ja katselivat maalle päin, eivät ymmärtäneet, minkä vuoksi emä niin kauan viipyi. Tuuli vielä kovasti, ja ne jäätelillä ajautuivat tuulen mukana kiireesti merelle. Arvelimme, että ne lopuksi uivat rantaan hakemaan emää, ja päätimme siis odottaa, kätkeytyen siksi aikaa kivien väliin, niin että eivät meitä pelkäisi. Me kuulumme vielä niiden ukinan, vaan se kuului aina kauempaa. Ja ne pienenivät pienenemistään siellä kaukana sinisillä aalloilla, ja lopulta emme nähneet kuin kaksi valkeaa pistettä kaukana mustalla meren pinnalla. Olimme jo aikoja sitten väsyneet niitä odottamaan ja menimme kajakeillemme. Mutta täällä oli surullinen näky: Kaikki mursunliha, jonka niin suurella vaivalla olimme saaneet, oli ympäri rantaa, silvottuna ja revittyinä, kaikki rasva ja silava oli syöty. Kajakit, joissa liha oli ollut, olivat kuljetetut sijoiltaan — toinen puolitiessä vedessä ja toinen kaukana kivien välissä. Täällä karhut olivat pitäneet aika siivoa meidän nukkuessamme! Ne olivat kontanneet niihin sisälle ja kiskoneet lihat esiin. Onneksi kajakit olivat jääneet eheiksi, niin että oli helppo antaa anteeksi noille vallattomuuden tekijöille — emmekähän joutuneet vahinkoon tässä vaihtokaupassa saadesamme mursunlihasta karhunlihat.

Saatuamme kajakit vesille lähdimme ajamaan karhunpoikia maalle. Kun ne näkivät meidät vesillä, niin kävivät ne hyvin rauhattomiksi, ja jo aikoja ennen kuin me olimme lähelläkään, lähti toinen uimaan. Toinen mielti jonkun aikaa, aivan kuin olisi pelännyt vettä, ja toinen odotti levottomana. Sitten toinenkin lähti uimaan. Me kiersimme ne kaukaa ja aloimme sitten pyrkiä maata kohden, toinen toisella ja toinen toisella puolen niitä. Niitä oli helppo ohjata minne vain halusi, ja Johansen ei voinut kylliksi kehua tätä helppoa karhujen kuljettamista. Meidän ei tarvinnut kiireesti soutaa: hitaasti ja mukavasti kuljettiin maata kohden.

Useita mursuja oli lähistössä, mutta onneksi ne eivät yrittäneetkään ahdistamaan meitä. Heti alusta pitäen oli helppo huomata, miten paljo parempi oli uimaan se poika, joka oli ensin mennyt veteen, vaikka se oli pienempi ja laihempi. Se odotteli tyynesti toista kulkeakseen samassa seurassa, mutta lopulta siitä alkoi kulku tuntua liian hitaalta, se lähti uimaan aika vauhtia, ja välimatka niiden välillä jatkui. Koko ajan ne olivat aina vähä väliä kääntyneet katsomaan surullisesti meihin, ja nyt jäljelle jäänyt näytti vielä avuttomammalta kuin ennen. Minä lähdin edellä menevän karhun jälkeen ja Johansen jäi paimentamaan toista. Ajoimme ne maalle luolamme luo ja ammuimme ne siellä.

Saimme kolme karhua sinä päivänä, ja sillä tuli hyvin korvatuksi mursut, jotka ajautuivat merelle. Mutta yhä parempi oli, kun me rannalta löysimme eilen uponneen mursumme, joka oli ajautunut ihan rantaäärälle. Me hinasimme sen syvälle lahteen ja kiinnitimme lujasti rantaan. Sekin oli lisäys talvivarustukseemme. Sinä yönä pääsimme myöhään maata, vasta sitten kun olimme saaneet karhut nyljetyiksi, lihat kasaan peitettyinä taljoilla, jotta lokit eivät pääsisi niihin käsiksi. Me nukuimme hyvin, ja meillähän olikin nukuttavana kahden yön unet.

Vasta syyskuun 2 pnä pääsimme nylkemään mursuamme, joka oli vedessä. Aivan luolamme edessä kulki kanava rantajään* läpi avonaiseen uraan, joka oli pitkin rantaa maan puolella jäätä. Tähän kanavaan me mursun kuljetimme hinataksemme sen siitä maalle. Kun parhaallaan olimme siinä puuhassa, huutaa Johansen: »Kas tuota!» Minä käännyn katsomaan ja siellä uida kohisi kanavaan mursu. Sillä ei näyttänyt olevan kiirettä, pyöristi vain silmiään ja katseli ihmeissään meidän puuhaamme. Se varmaan oli nähnyt toverinsa ja tahtoi ottaa selkoa, mitä me sen kanssa oikeastaan muokkasimme. Ääneti ja hitaasti se tuli aivan jään reunaan, missä me seisoimme. Onneksi meillä oli pyssyt mukana. Kun menin sitä lähelle, niin se vain kohosi pystöön vedessä ja tuijotti minuun pitkään ja tutkivasti. Minä odotin kärsivällisesti, että se kääntäisi päätään, ja sitten ammuin sitä niskaan. Se meni tainnuksiin, mutta rupesi pian liikkumaan uudelleen, niin että

* Rantajää on pohjaa myöten jäätynyt ja sen vuoksi jääpi tavallisesti jääharjanteeksi pitkin rannikkoa, ja pysyy vielä silloinkin, kun meri on jäätön. Maalta tuleva lämmin vesi muodostaa useinkin avonaisen uran eli kanavan tämän jääharjun ja rannan välille.

sille piti antaa useampia luoteja. Sillä aikaa kun Johansen juoksi hakemaan lisää patronia ja harppunan, piti minun taistella sen kanssa ja koettaa kangella estää sitä menemästä kanavasta. Kun sitten Johansen tuli takaisin, niin sain mursun hengiltä. Me olimme varsin iloisia hyvästä onnestamme. Mutta sitten meitä ihmetytti, mitä varten mursu halusi päästä luoksemme tähän kapeaan kanavaan. Ne mahtanevat olla tavattoman uteliaita, nämät eläimet.

Nyt oli meillä kaksi suurihampaista mursua kellottamassa kanavassamme. Rupesimme taas toista hinaamaan maalle, mutta ei siitä mitään tullut. Ei ollut muuta keinoa kuin nylkeä ne vedessä; joka ei ollut mitään helppoa eikä mukavatakaan työtä. Kun meillä vihdoin iltapuoleen oli toisen mursun toinen puoli nyljetty, oli pakovesi ja mursu oli pohjassa kiinni, että sitä oli mahdoton saada käännetyksi, vaikka miten olisimme puskeneet. Piti odottaa seuraavaan päivään nousuvettä, saadaksemme toisen puolen nyljetyksi.

Seuraavat päivät menivät meillä mursujen nylkemiseen ja paloittelemisen lopettamiseen sekä toimittaessa kaikki hyvään säilöön maalle. Vaivaloista työtä se oli: piti maata vedessä eläimen päällä ja leikata niin syväälle kuin voi veden alla. Se nyt ei olisi mitään ollut jos kastuikin, sillä vähitellenhän sitä kuivaa. Pahempaa oli, että me tulimme yltäpäätä rasvaan ja traaniin ja vereen, ja vaatepahasemme, joissa meidän piti vielä vuosikausi olla, olivat pahassa höykässä näinä päivinä. Ne imivät traania niin, että se meni läpi ihan ruumiille saakka. Me olimme yksimielisiä siitä, että tämä työ oli pahinta koko matkalla, ja jos se ei olisi ollut pakosta, niin olisimme jättäneet eläimet silleen. Mutta me tarvitsimme polttoainetta talvea varten, jos olisimmekin tulleet niiden lihatta toimeen. Kun työ sitten oli tehty, ja meillä oli kaksi suurta rasva- ja lihakasaa maalla mursunnahoilla peitettynä, niin olimme varsin tyytyväisiä.

Hauskaa oli, kun me vihdoin syyskuun 7 p:nä pääsimme rakentamaan majaan. Me olimme valinneet hyvän tonttipaikan läheltä, ja siitä päivästä alkaen olisitte nähneet meidän menevän sinne aamusella kuin työmiesten ainakin, vesisanko toisessa kädessä, toisessa pyssy. Me kaivoimme kiviä louhikosta, vierittelimme niitä kokoon, kaivoimme kivijalan ja rakensimme seinät niin hyvin kuin vain voimme. Työaseita ei meillä ollut kehuttavasti,

enimmäkseen sulin käsin tehtiin työ. Poikkinainen reenjalas oli kankena, millä kiskottiin irti jäätyneet kivet, ellei saatu niitä käsin. Tuuralla varustettu suksisauva oli aseena, jolla somero irrotettiin rakennuspaikalta. Lapion teimme mursun lapaluusta, joka sidottiin muutamaaan poikkinaiseen suksisauvaan. Kuokan saimme mursun torahampaasta, joka sidottiin reestä otettuun rimaan. Pahanpäiväisiä olivat meidän työkalumme. Mutta kun oli kärsivällisyyttä, niin tultiin toimeen, ja vähitellen kohosivat hyvin tyydyttävät seinät, joissa oli sammalta ja someroa kivien raoissa. Ilma vähitellen selkeni ja kylmeni, ja kylmä meitä hidastutti aikalailla työssämme. Maa, jota meidän piti kaivaa, oli roudassa, kivet, joita piti nostaa, olivat jäätyneet kiinni, ja lunta sateli myöskin. Mutta hyvin hämmästyimme, kun syyskuun 12 pnä kömmimme luolastamme ja huomasimme, että oli mitä kaunein suoja ilma, 4° lämmin. Tämä oli melkein korkein lämpö määrä koko matkallamme. Purot juoksivat koskenaan joka taholla vuorelta ja jäätiköltä ja pitivät iloista kohinaa kivien välissä mäellä, mistä kiiruhtivat mereen. Kaikkialla juoksi vettä. Aivan kuin taikasauvan kosketuksella oli tullut taas elämää kohmettuneeseen luontoon, ja rinne näytti oikein vihannalta. Voi ajatella olevansa etelässä ja unohtaa, että pitkä talvi oli kynnyksen edessä. Seuraavana päivänä oli taas kaikki muuttunut. Etelän lempeät haltiat olivat eilen tehneet viimeisen ponnistuksen ja olivat taas paenneet, pakkasen palannut ja lumi oli peittänyt kaikki jäljet. Nyt se ei enää aikonut väistyä. Tämän kapean juovan paljasta maata olivat pakkasen ja pimeyden vallat anastaneet, nyt niiden valta ulottui merelle asti. Seisoin ja katselin merelle päin. Niin autio ja niin hyljätty oli tämä loihdittu luonto! Katse painui maahan jalkaini eteen, — siellä kivien välissä unikko kohotti kaunista päätään lumen läpi, katoavat auringonsäteet vielä suutelivat sen keltaisia terälehtiä, sitten se painuu peiton alle nukkumaan pitkän talven herätäkseen uuteen elämään, kun kevät tulee. Kunpa voisi tehdä samoin!

Tehtyämme viikon ajan työtä olivat majan seinät valmiit. Ne eivät olleet korkeat, tuskin kolmea jalkaa, mutta me olimme kaivaneet yhtä syvälle maan sisään, niin että arvelimme olevan siellä meille kylliksi tilaa seisomaan. Nyt oli vain saatava katto. Se ei ollut niinkään helppo asia. Meillä siihen ei ollut muuta kuin tuo puunrunko, jonka olimme löytäneet, ja sitten mursunnahat. Päi-

vän työtä tehtyään sai Johansen meidän pienellä kirveellämme katkaistuksi puun, joka oli jotakin 30 cm paksu, ja yhtä paljolla vaivalla saimme sen louhikon yli ja sitten tasangolle, jonka jälkeen se pantiin majan kurkihirsiksi. Sitten tuli nahkain vuoro, vaan ne olivat kankeat ja jäätyneet kiinni liha- ja rasvakasaan, jonka peittona ne olivat. Suurella työllä saimme ne vihdoin irti tilkitsemällä mursunhampailla, kivillä ja puulla. Helpompaa työtä ei suinkaan ollut raskaitten vuotain kuljettaminen pitkän matkaa majallemme. Me vierittelimme niitä, kannoimme niitä ja hinasimme niitä, ja lopulta saimme kuin saimmekin ne perille. Vaan vaikein työ oli saada jäätyneet nahat pingotetuiksi majan katolle. Kolme vuodan puoliskoa saatiin kutakuinkin suurella vaivalla vähän pingotetuiksi ja taivutetuiksi, mutta neljäs puolisko oli aivan jäässä — meidän piti hakea merestä avanto ja upottaa se siihen likoamaan.

Minusta tuntui melkein huolestuttavalta, kun tähän aikaan emme nähneet karhuja emmekä huomanneet niiden jälkiä — niistähän meidän oli elettävä talven aika. Kuusi karhua, jotka olimme saaneet, eivät riitä kauaksi. Muuten selitin syyksi siihen sen, että vuonojää, jolla karhu mieluummin oleskelee, oli mennyt samana päivänä, jolloin me mursujen kanssa olimme työssä, ja päätin, että kun jää asettuu, niin karhutkin tulevat takaisin. Ja tuntui helpottavalta, kun eräänä aamuna (syyskuun 23 pñä) näin karhun edessäni, mennessäni niemelle katsomaan liossa olevaa nahkaa. Karhu seisoi rannalla aivan nahan luona. Se ei ollut nähnyt minua ja minä vetäysin takaisin antaakseni sijaa Johanseniille, joka tuli jäljessä pyssyineen, ja juoksin noutamaan oman pyssyni. Kun tulin takaisin, Johansen makasi samalla paikalla muutaman kiven takana. Hän ei ollut ampunut: siellä oli kaksi karhua, toinen majan luona ja toinen rannalla, eikä hän voinut käydä toisen kimppuun niin, ettei toinen olisi huomannut. Sillä aikaa kun minä olin pyssyä hake-massa, oli ensimmäinen karhu kulkenut majaa kohden. Mutta sen sinne päästessä Johansen oli nähnyt kaksi karhunkäpälää äkkiä pistävän esiin ojona majan nurkan takaa ja lyövän majalle tulevaa karhua. Tuo toinen otus oli ollut meidän majamme katto-nahkoja jyrsimässä, jotka se oli repinyt alas ja käännellyt, niin että meidän piti nämätkin nahat panna sitten veteen likoamaan. Ensimmäisen karhun piti lähteä takaisin rannalle, jossa se oli, kuten sittemmin huomasimme, kiskonut ylös mursunnahan avannosta ja siitä jyriskellyt rasvaa. Kunnaitten suojassa juoksimme nyt sitä

kohden. Se huomasi kuitenkin meidät ja lähti pakoon. Sain sille lähetetyksi vain yhden luodin läpi ruumiin takaapäin. Huusin Johanseniille, että hän pitäisi huolen toisesta karhusta ja lähsin juoksemaan tämän jälkeen, ja pari tuntia ajettuani sitä vuonon jäällä saavutinkin sen jäätikön seinämällä. Täällä se rupesi tekemään vastusta. Kävin suoraan sen kimppuun. Se murisi ja sähisi, ja muutamalta selän-teeltä hyökkäsi pari kertaa päälleni ennenkuin lopultakin sain sen hengiltä. Kun tulin takaisin, oli Johansen nylkemässä toista karhua. Tämä oli meitä säikähtänyt, kun me kävimme toisen kimppuun, ja oli mennyt kauas jälle, vaan oli sitten tullut takaisin hakemaan toveria, ja silloin oli Johansen sen ampunut.

Meidän talvimuonavaramme alkoivat nyt lisääntyä. Kun me seuraavana (syyskuun 24) päivänä olimme työhön menossa majallemme, näimme suuren lauman mursuja makaamassa jäällä. Meillä kummallakin oli ollut noista eläimistä kylliksi työtä emmekä olleet enää kovin ihastuneita niihin. Johansen sanoi suoraan, että me emme ole niiden tarpeessa ja voimme antaa olla niiden rauhassa. Mutta minusta oli kuitenkin kevytmielistä hylätä ruokatavara ja polttoaine, jota oli noin ihan oven edessä, me siis lähdimme pysyinemme. Muutamien röykkiöiden suojassa pääsimme hiipimään aivan lähelle ja makailimme rauhallisesti ja katselimme niitä. Nyt oli vain valittava uhri ja sitten ammuttava varmasti, jotta ei mene patronia hukkaan. Siinä oli nuoria ja vanhoja mursuja. Valitsimme kaksi pienintä niistä uhriksemme, enempiä emme arvelleet tarvitsevamme. Odottaessamme, että ne kääntäisivät päätään niin että saisimme hyvän ampumakohdan, oli meillä aikaa tarkastaa niitä. Nämät todella ovat kummallisia eläimiä. Siinä maatessaan ne yhtämittaa iskivät toisiaan selkään suurilla hampaillaan, ja sitä tekivät nuoret ja vanhat. Jos joku niistä kääntyi vähän, niin että häiritsi toveriaan, niin tämä heti ulvoen iski hampaansa sen selkään. Sitten nousi toinenkin ylös ja maksoi hyväilyn samalla mitalla. Se totisesti ei ollut mitään hellää hyväilyä, — sillä vaikka niille on niin paksu nahka suotu, vuoti moneltakin veri selästä. Jos tuli joku uusi vieras vedestä, niin silloin vasta elämä syntyi leirissä. Kaikki ulvoivat yhteen ääneen, ja joku vanhimmista uroista, joka oli lähinnä, antoi muutamia kelpo iskuja tervetuliaisiksi. Vieras hinausi varovasti jälle, kumartui nöyrästi ja vetäytyi sitten vähitellen toisten joukkoon, jotka niinikään antoivat sille iskuja minkä aika ja asianhaarat myönsivät, kunnes vihdoin tyyntyivät taas ja

makasivat jonkun aikaa rauhassa, kunnes tuli joku häiriö uudelleen. Turhaan odottelimme, että ne eläimet, jotka olimme valinneet, kääntäisivät päätään, niin että saisimme ampua niskaan. Arvelimme, että kun ne olivat niin pieniä, otsaan ammuttu luoti tepsisi, ja lopultakin laskimme menemään. Ne hypähtivät ja puolitainnuk-sissa vyöryivät veteen. Nytkös elämä syntyi. Jokainen nosti suuren, ruman päänsä ilmaan, tuijotti meihin ja toinen toisensa perään syöksyi jään reunalle. Olimme saaneet pyssyihimme uuden patronan, ja nyt oli hyvä tilaisuus ampua — laukaus ja siinä makasi kaksi eläintä, toinen nuori, toinen vanha. Toiset syöksyivät veteen, ainoastaan yksi jäi maata paikoilleen aivan rauhallisesti ja katseli hämmästyneenä kuolleita tovereitaan ja meitä, kun me lähestyimme suoraan sitä kohden. Olimme kahden vaiheilla, mitä tehdä. Noista kahdesta oli meille kylliksi työtä ja vaivaa. Lopuksikin laskimme sen menemään arvellen ettei meillä enää ole varaa uhrata useampia patronia. Vesi jään edustalla kuohui koskena, kun raivostuneet mursut särkivät jäätä ympärillään ja mylvivät niin että ilma rai-kui. Varsinkin vanhus näytti vihaa kantavan meille. Yhtämittaa se lähestyi jään reunaa, ryömi puolitiehen ylös, ulvoen ja mölisten meille, ja katseli tovereitaan, jotka se varmaan olisi halunut mu-kaansa. Sitten se heittäysi taas veteen, mutta ilmestyi pian uudelleen. Vähitellen ulkoni koko joukko, ja me kuulumme suuren uroon mylvinnän aina kauempaa, mutta sitten yhtäkkiä taas suuri pää pistäysi näkyviin jään reunasta, se ulvoi uhkaavasti ja katosi yhtä nopeasti taas. Tätä uudistui kolme tai neljä kertaa, ja sillä välin kuulumme sen äänen kaukaa mereltä. Lopultakin ne olivat kokonaan poissa, ja me jatkoimme rauhassa nylkemistä. Nyt meillä mielestämme piti olla rasvaa polttoaineeksi talven varalta ja sen lisäksi runsaasti nahkaa majamme katoksi.

Vielä jonkun aikaa pysyttelivät mursut läheisyydessä. Vähän väliä kuulumme rajuja jysäyksiä jään alta, pari kolme perättäin, ja sitten suuri pää ryskeellä työntyi esiin. Siinä se sitten makasi jonkun aikaa ja puuskutti ja puhalteli, niin että kuului pitkän matkan päähän, ja sitten se taas katosi. Kun me syyskuun 25 päivänä olimme vetämässä avannosta kattonahkojamme, niin yhtäkkiä kuulumme ryskettä vähän matkan päästä, ja mursu tuli näkyviin ja taas sukelsi. »Saadaan nähdä — siihen ei kauan mene, kun se on tässä avannossa!» Tuskin oli se sanottu, kun nahka työntyi syrjään avannossa ja suuri pää viiksineen ja suurine torahampaineen ilmestyi

siihen. Mursu katseli tuimasti ja kuin kummitus meitä, sitten aika loiskaus, ja se oli poissa.

Nahat olivat nyt sen verran lionneet, että saimme ne suoristeuiksi katon yli. Ne olivat niin pitkät, että yltivät majan toiselta puolen kurkihirren yli toiselle puolen. Vuodista leikkasimme hihnoja ja niillä sidoimme nahkojen molempiin päihin kiviä painoksi. Kivillä, sammalilla, nahkaliuskoilla ja lopuksi lumella saimme seinät jotensakin tiiveiksi. Majaan oli vielä laitettava muutamia kivi-penkkejä makuusijoiksi. Majaan johti käytävä, joka oli kaivettu maahan, ja joka sitten katettiin jäämöhkäleillä, samalla tavalla kuin eskimolaisten majoissa. Emme saaneet sitä kaivetuksi niin pitkäksi kuin olisimme halunneet, kun maa oli liian routainen meidän työaseillemme. Käytävä oli niin matala, että täytyi kontata kyyryllänsä majaan. Sisimmäinen aukko oli suljettu karhun nahalla, joka oli ommeltu kiinni mursunnahkaiseen kattoon. Ulko-ovena oli irtonainen karhunnahka, joka pantiin aukolle kuin kansi.

Nyt alkoi jo olla kylmä (aina — 20° C). Oleskelu matalassa luolassamme, missä emme voineet liikkua, alkoi olla varsin sietämätöntä, ja traanilampun savu, aina kun keitimme, rasitti kovasti silmiämme. Me kävimme malttamattomiksi päästäksemme uuteen taloomme, joka nyt mielestämme oli kaiken mukavuuden huippu, ja alituisena puheaineena oli sitä rakentaessamme, miten hyvä ja hauska meidän on, kun pääsemme sinne, ja me kuvailimme toisillemme, miten monta hupaista hetkeä meillä siellä on. Me koetimme elämästämme hakea kaikki valopuolet, mitä vain voimme ajatella. Maja ei tosin ollut suuri, 3,5 metriä pitkä ja 1,8 metriä leveä. Maatessa poikittain jaloilla potki toista seinää ja toista kolhi päälleen. Oli kuitenkin vähän liikkumisen varaa, ja siellä voi seisoa suorassa, minunkin mittaiseni mies. Ja se meistä oli varsin hauska seikka. Ajatella, että oli tuulen suoja, missä voi vähän oikoa jäseniään! Sitä huvia ei meillä ole sitten maaliskuun, Framista lähdettyämme, ollut. Kului varsin pitkä aika ennenkuin kaikki oli kunnossa, emmekä me tahtoneet muuttaa sinne, ennenkuin kaikki oli täydessä kunnossa.

Mursuja nykkiessä olin ottanut talteen koko joukon selkäjän-teitä, joita luulin tarvitsevamme ruvetessamme ompelemaan vaatteita talveksi, meillä kun ei ollut lankaa ollenkaan. Vasta pari päivää myöhemmin (syyskuun 26 pnä) muistin, että jänteet olivat

jääneet jäälle mursunraatojen luo. Lähdin heti niitä hakemaan, mutta mielipahakseni huomasin, että lokit ja ketut olivat jo aikoja sitten kuljettaneet ne pois. Jotakin lohdutusta oli, kun huomasin jäljistä karhun käyneen raadoilla yön aikana. Katsellessani ympärilleni näin Johansenin juoksevan jäljessäni, huutaen minua ja osoittaen merelle päin. Siellä suuri karhu kuljeksi edestakaisin katsellen meitä. Me heti hakemaan pyssyjä, ja sillä aikaa kun Johansenin oli pysyteltävä maan rannassa ottamassa karhua vastaan, jos se lähtisi sinne päin, tein minä suuren kierroksen meren puolitse ajaakseni karhun maalle päin, jos se näyttäisi olevan pelkuri. Tällä välin se oli pannut maata muutaman railon laidalle luultavasti vaanimaan hyljettä. Minä hiivin sitä kohden. Se huomasi minut. Tuli ensin lähemmäs, mutta lähti sitten pois päin hitaasti ja majesteettillisesti uutta jäätä myöten. Minua ei haluttanut lähteä sitä tietä, ja vaikka oli pitkä matka, niin päätin koettaa ampua. Ensimmäinen laukaus meni yli. Toinen sattui. Karhu hypähti, juoksi sitten vähän matkaa ja paiskausi vihoissaan jäälle, niin että jää puhkesi ja karhu sekaan. Siellä se porskutteli ja särki altaan hienoa jäätä koettaessaan päästä jäälle. Minä jouduin sen luo, mutta en halunnut enää tuhlata patronaa. Toivoin myöskin vähän, että se itse pääsisi nousemaan jäälle, niin että meiltä säästyisi raskas työ sen hinaamisesta ylös. Huusin sitten Johansenille, että hän tulisi ja toisi köyttä, reen ja puukot — ja sillä aikaa minä kuljeskelin edestakaisin ja katselin. Karhu teki työtä rajusti ja suurenti suurentamistaan avantoa ympärillään. Toinen etujalka oli poikki, niin että se voi käyttää ainoastaan kolmea jalkaa. Aina vähän väliä se teki rynnäyksen ja hinautui ylös, mutta kun oli päässyt parahiksi puoliruumiillaan jäälle, niin jää murtui ja karhu taas sekaan. Sitä mukaa karhukin uupui, ja lopuksi se makasi liikkumatta ja läähätti, sitten muutamia nytkäyksiä, jalat oikenivat suoriksi ja jäykistyivät, pää vaipui veteen, ja syntyi täysi hiljaisuus. Kun minä kuljeksin siinä, niin kuulin monet kerrat mursujen puhkovan reikiä jäähän ja näin niiden pistävän pänsä ylös. Arvelin: eivätköhän kohta ole täällä? Samassa karhu sai rajun töytäyksen altapäin että sysäytyi syrjään, ja sen viereltä ilmestyi suuri pää torahampaineen. Mursu puhalteli, silmäsi halveksivasti karhua ja katseli sitten hämmästyneenä minua ja katosi taas. Minä huomasin, että vanha, luja jää lähempänä maata oli turvallisempi olinpaikka kuin tämä uusi jää. Luuloni, että mursu ei pelkää karhua, oli tullut vahvistetuksi

enemmän kuin koskaan ennen. Vihdoin tuli Johansen tuoden köyttä, ja me panimme saaliimme kaulaan silmukan vetääksemme sen maalle, vaan huomasimme heti, että meillä ei ollut siihen kyliksi voimia. Aina kun koetimme, niin ei ollut siitä muuta hyötyä kuin, että jää murtui karhun alta. Ikävä olisi ollut luopua saaliistakin — se oli suuri karhu ja näytti tavattoman lihavalta. Sen hinaaminen tällä tavoin vahvan jään reunaan saakka olisi ollut liian pitkälinen ja vaivaloinen työ. Muutamaan lähellä olevaan vahvaan jääteliin saakka jystimme kapean uran hienoon jäähän, josta saimme köyden läpi ja se työ oli kuta kuinkin vähällä tehty. Nyt oli helppo asia vetää karhu jään alitse jäätelille saakka, ja jystettyämme siellä tarpeeksi suuren avannon saimme karhun jäälle. Kun vihdoin olimme saaneet sen nyljetyksi ja paloitelluksi, pääsimme raskaine taakkoinemme myöhään illalla luolallemme. Lähestyessämme rantaa, missä kajakkimme olivat muutaman mursunliha- ja rasvakasan päällä, Johansen kuiskasi äkkiä minulle: »Kas tuonne!» Siellä kolme karhua kasalla repimässä rasvoja. Siinä oli emä kahden poikansa kanssa. »Äh, pitääkö meidän taas ruveta noitten kanssa työhön!» Olin väsynyt ja totta puhuen halusin nyt jo päästä makuusakkiin ja hyvän lihapadan ääreen. Sitä pikaa meillä oli pyssyt esillä ja lähestyimme varovasti, mutta ne olivat jo nähneet meidät ja lähtivät jäälle. Me tosiaan olimme kiitollisia siitä. Kun minä sitten vähän myöhemmin olin leikkaamassa lihaa ja Johansen hakemassa vettä, niin kuulin hänen viheltävän. Katselen ylös. Hän viittoi jäälle päin — siellä hämärässä nuo kolme karhua tulivat takaisin, rasvakasat olivat varmaan olleet liian houkuttelevia. Piilottausin pyssyineni lähelle kivien suojaan. Karhut tulivat suoraan rasvakasaa kohden katsomatta oikeaan tai vasempaan, ja kun ne menivät ohi, tähtäsin emää niin hyvin kuin pimeässä voin ja ammuin. Se mölisi ja puri kylkeään ja kaikki kolme lähtivät jäälle takaisin. Siellä emä kaatui. Pojat seisoivat ihmeissään ja suruissaan sen ympärillä, mutta lähtivät pakoon, kun me lähestyimme, eikä ollut mahdollista päästä niitä pyssynkantamalle. Ne aina pysyivät tarpeellisen välimatkan päässä ja katselivat meitä, kun me hinasimme kuollutta emää maalle, jossa sen nyljimme. Kun me seuraavana aamuna tulimme ulos, niin olivat karhun pojat nuuskimassa emänsä nahkaa ja lihoja. Ennenkuin pääsimme pyssynkantamalle, huomasivat ne meidät ja lähtivät aika vauhtia pakoon. Me näimme, että ne olivat olleet täällä yötä ja olivat syö-

neet emänsä mahalaukun, jossa oli ollut muutamia rasvakappaleita. Jälkeenpuolisten ne tulivat taas. Tälläkin kertaa koetimme päästä pyssynkantamalle, mutta turhaan.

Seuraavana aamuna (syyskuun 28 pnä) näimme suuren karhun nukkumassa rasvakasalla. Johansen kivien suojassa hiipi aivan lähelle sitä. Karhu kuuli ryskettä, nosti päätään ja katseli ympärilleen. Samassa laukesi Johansenin pyssy, luoti meni kurkkutorven läpi ihan pääkallon alta. Karhu nousi hitaasti ylös, katseli halveksivasti Johansenia, tuumiskeli vähän aikaa ja lähti sitten tyyneesti kävelemään pitkin askelin, aivan kuin ei mitään olisi tapahtunut. Heti se sai meiltä kummaltakin pari luotia nahkaansa ja kaatui jälle. Se oli niin mahapakolla ruuasta, että sen siinä maatessa kidasta valui rasva, traani ja vesi jälle. Tämä oli suurimpia karhuja, mitä koskaan olen nähnyt, mutta samalla laihinkin: siinä ei ollut merkiksekään rasvaa, ei nahan alla eikä suolien välissäkään. Se oli varmaan pitkät ajat ollut näljissään, ja nälkä sillä oli nähtävästikin ollut, sillä se oli pistellyt poskeensa mahdottomat määrät meidän mursunrasvavarastostamme. Ja siivoa se oli pitänyt! Ensin se oli heittänyt syrjään toisen kajakin, ja sitten hajottanut rasvakasan ympäriinsä, makustellut parhaita paloja, jonka jälkeen oli koonnut rasvapalat toiseen kohtaan, ja tyytyväisenä ja täyteläisenä pannut maata sen päälle — sitä varten ehkä, että on sitten ruoka lähellä, kun taas herää. Ennenkuin se oli rasvakasan hajottanut, oli se tehnyt toisen tekosen, jonka sitten jäljestäpäin huomasimme: se oli tapanut molemmat karhunpojat, jotka siellä olivat kuljeksineet. Me tapasimme ne läheltä jäykkänä ja pääkallo muserrettuna. Jäljistä näimme, miten se oli juossut uutta jäätä pitkin ensin toisen jäljessä ja sitten toisen, laahannut ne maalle ja jättänyt ne, koskematta niihin sen enempää. En ymmärrä, mitä iloa hänelle siitä oli. Luultavasti se piti niitä kilpailijoinaan ruokakupista, tai se oli ehkä sellainen vanhanpojan jurri, joka ei voinut kärsiä nuorisoa? »Nyt täällä on niin hiljaista ja rauhallista», sanoi jättiläinen hävitettyään maan.

Meidän talvivaramme alkavat nyt olla jotensakin riittävät.

Vihdoin saman päivän illalla pääsimme muuttamaan uuteen asuntoomme.

Mutta ensimmäinen yö siellä oli kylmä. Tähän asti olimme

mæanneet samassa säkissä, mutta nyt meistä tuntui liialliselta maata kumppanuussängyssä. Polttamalla traanilamppuja majassa luulimme siellä tulevan niin lämpimän, että voimme maata kumpikin omalla vuoteellamme villapeite päällä, jonka vuoksi olimme ratkooneet säkin. Lamput teimme muutamista uushopealevyistä, jotka taivutimme kuprulle, täytimme nämät sitten hienonnetulla rasvalla, johon sydämeksi pantiin siteitä aptekistamme. Lamput paloivat erinomaisesti ja valaisivat hyvin, niin että mielestämme oli hauska katsella niitä. Mutta riittämättömiä ne olivat lämmittämään meidän hataraa majaan, ja meitä paleli ja puistatti koko yön. Meistä tämä oli pahin yö, mitä meillä oli ollut. Seuraavana aamuna maistui eine oikein hyvältä, ja tavattoman määrän kiehuvankuumaa karhunlihavelliä pistelimme poskeemme lämpymiksemme. Me teimme heti muutoksen majaan. Peräseinälle teimme niin leveän penkin, että voimme maata vierekkäin. Villapeitteet ommeltiin taas yhteen, karhunaljoja pantiin alustaksi, niin että meillä oli oloihin verraten varsin hyvä vuode, emmekä me nyt enää yrittäneetkään tekemään sänkyeroa. Mahdotonta oli saada tasaista alustaa kulmikkaista kivistä, muita aineita ei nyt, kun kaikki oli jäässä, ollut saatavina sänkyimme rakennukseen. Ja koko talven me heittelehdimme ja kääntelimme saadaksemme ruumiillemme mukavamman asennon kivien lomissa, mutta kovana se pysyi aina, niin että ruumiimme oli hellänä, ja saimmepa makuuhaavojakin. Mutta sittenkin nukuttiin hyvin. Majan yhteen nurkkaan rakensimme lieden, missä saimme laittaa keitoksemme ja paistoksemme. Kattoon leikkasin reijän ja karhunaljasta teimme torven, joka johti savun reppänään. Pian huomasimme välttämättömäksi rakentaa savupiipunkin, ettei tuuli pääsisi sisään puhaltamaan. Maja tuli nimittäin niin täyteen savua, että väliin oli ihan sietämätöntä. Muita rakennustarpeita ei meillä ollut kuin jäätä ja lunta, mutta niistä rakensimme hyvän savupiipun, joka teki tehtävänsä ja synnytti hyvän vedon. Eihän se savupiippumme ollut oikein kestävä, sen aukko laajeni sen mukaan kuin tulta pidettiin ja tahtoihan siitä tippua vettäkin lieteen. Mutta näitä rakennusaineitahan meillä oli kyllältä, niin että ei ollut vaikea tehdä uutta savupiippua, kun vanha kävi kovin huonoksi. Pari kertaa meidän piti se uusia talven kuluessa Kuluneimpiin kohtiin panimme mursunlihaa, luita ja muuta sellaista paikaksi.

Ruokajärjestyksemme oli mahdollisimman yksinkertainen.

Aamusilla keitettiin karhunlihaa ja velliä ja illoin paistettiin pihviä. Päivällistä emme syöneet. Suuret annokset pistimme poskeemme joka ateria, ja kummallista oli, ettemme kyllästyneet tähän ruokaan, vaan aina oli ankara ruokahalu. Usein söimme rasvaa tai kastelimme lihaa traanissa. Väliin emme pitkiin aikoihin syöneet ollenkaan rasvaa, ainoastaan lihaa yksistään, mutta sitten kun tuli rasvan halu, niin ongittiin lampuista palaneita rasvapalojakin, tai syötiin rasvat, joita tuli lampuntraania sulattaessa. Niitä sanoimme leivoksiksi, ja ne meistä olivat erinomaista herkkua. Aina kuvittelimme, miten olisi ollut mainiota, kun meillä olisi ollut vähän soke-ria niiden päälle piristellä.

Meillä oli vielä jäljellä jonkun verran Framista otettuja eväitä, mutta niitä emme aikoneet syödä ollenkaan talven aikana, ne pantiin varastoon kevääksi, jolloin lähdemme jatkamaan matkaa. Varasto peitettiin hyvin huolellisesti kivillä, jotta ketut eivät pääsisi säkkeihin käsiksi. Ketut näet olivat hyvin tunkeilevia ja ottivat, mitä suinkin oli irtainta. Niinpä lokakuun 10 p:nä huomasin, että ne olivat varastaneet kaikenlaista pientä tavaraa, jota minulla oli toisessa varastossa, sillä aikaa kun rakensimme majaa. Ne olivat ottaneet kaikki, mitä suinkin jollakin tavoin olivat voineet kuljettaa: bambusauvoja, teräslankaa, harppunan ja harppunaköyttä, minun kivikokoelmani, sammalkokoelmani y. m., y. m., jotka olivat pienissä purjevaatepussissa. Pahinta kaikesta oli kuitenkin, että ne olivat ottaneet myöskin purjelankakerän, joka oli ollut meidän lohduksemme ja toivomme, sillä siitä olimme laskeneet saavamme lankaa, kun alamme ommella itsellemme vaatteita, kenkiä ja karhunnahkaisen makuusäkin talveksi. Minua suututti tuo kettujen kolttonen, jonka lisäksi huomasin sen syntymäpäivänäni. Eikä suinkaan se mieltä parantanut, että kun illan hämärässä menin katselemaan mäelle, jonka alla tavarat olivat olleet, eikö voisi löytää paikkaa, jonne nuo sen vietävät olivat kuljettaneet ne, tapasin muutaman ketun, joka pysähtyi jonkun kymmenen askeleen päähän minusta, istahti ja alkoi ilkkuvasti ulvoa, ja niin vietävän ilkeästi ja korvia särkevästi, jotta mielelläni tuppasin kädet korviin. Se nähtävästi oli matkalla minun tavaroitteni luo ja oli suutuksissaan, kun tuli häirityksi. Sain käteeni muutamia kiviä ja niillä viskasin sitä. Se juoksi muutamia askeleita pakoon ja istui sitten jäätikön reunalle ja alkoi ulvoa. Minä lähdin kotia, panin maata ja aloin miettiä miten saisin kostetuksi näille eläimille. Ampuaksemme niitä

meillä ei ollut joutilaita patronia, mutta kiviloukun me voisimme niille kustantaa. Sekin jäi paljaiksi sanoiksi. Ketut jatkoivat kiusantekoa. Muutamana päivänä ne olivat vieneet lämpömittarimme, joka aina oli majan ulkopuolella. Haimme sitä kauan ja tarkoin, kunnes löysimme sen muutamasta lumikinoksesta, johon se oli kuopattu. Sen jälkeen me aina huolellisesti panimme lämpömittarin painoksi yön ajaksi kiven, mutta muutamana aamuna huomasiimme, että kettu oli saanut vyörytetyksi kiven ja vienyt taas lämpömittarin. Sitte löysimme vain kotelon, jonka se oli hylännyt, vaan itse lämpömittaria emme sen koommin löytäneet. Jumala tiesi, minkä ketunluolan koristuksena se nyt on! Sen jälkeen opimme panemaan köyteen lämpömittarin, joka meillä vielä oli jäljellä.

Aika kului, aurinko aleni, kunnes me lokakuun 15 pnä näimme sen viime kerran jään reunan yli etelässä päin olevan harjanteen takaa. Päivät nopeasti pimenivät, ja niin alkoi meidän k o l m a s n a p a s e u t u y ö.

Kaksi karhua ammuimme vielä tänä syksynä, lokakuun 8 ja 21 päivänä. Sen jälkeen emme niitä nähneet ennen kuin keväällä.

Elämämme ei ollut isosti vaihtelevaa. Meillä ei ollut kuin pari, kolme tehtävää: Ensin keittää ja syödä aamiainen, sen jälkeen ehkä taas pieni ettonen, ja sitten pieni kävelyretki saadaksemme vähän liikettä. Mutta me kävelimme niin vähän kuin suinkin, sillä meidän vaatteillamme ei juuri voinut olla paljoa talvi-ilmassa, ne kun olivat läpeensä rasvassa ja sitä paitse kuluneet ja repaleiset. Tuulivaatteet, joita pidettiin päällimmäisinä suojaksi tuulta vastaan, olivat niin huonossa kunnossa, että niitä ei voinut käyttää, ja lankaa niiden korjaamiseen ei meillä ollut niin paljoa, että olisi voinut sitä käyttää ennen kevättä, jolloin meidän oli lähdettävä matkalle. Olin arvellut, että voimme laittaa karhunnahasta vaatteet. Vaan siihen kului aikaa ennenkuin saimme nahat puhdistetuiksi rasvasta. Ja vielä hitaampaa oli niiden kuivaaminen. Ainoa keino, jolla voimme niitä kuivata, oli pingottaa ne majaan katon alle, ja siellä ei ollut sijaa kuin yhdelle nahalle kerrallaan. Kun siten vihdoin saimme pari taljaa valmiiksi, niin tarvittiin ne ennen kaikkea sänkyymme, maattessamme raoilla, rasvaisilla taljoilla, jotka vähitellen pilautuivat. Kun me sitten vihdoin olimme saaneet kuivat nahat alustoiksi, niin oli ajateltava makuusäkin saantia, kävi nimitäin kylmäksi maata villapeitteistä tehdyssä säkissä, joka meillä oli. Jouluksi saimme vihdoin valmiiksi karhunnahkaisen makuusäkin.

Siihen menivät ne taljat, jotka saimme valmistetuiksi, ja niin saimme talven olla samoissa vaatteissa, joita olimme koko kesän pitäneet.

Kävelyretkemme olivat hyvin ikävää huvittelua siitäkin syystä että tuuli aivan alinomaa ja tuuli vastasi kovasti jyrkkään vuoren seinään. Meistä tuntui varsin mukavalta, kun joku kerta oli vähän tyvenempi. Useimmiten myrsky puhalteli ylitsemme ja juoksutti lunta niin, että savuna vain tuprusi. Kului väliin monta päivää niin, ettemme pistäneet nenääkään ovesta ulos, ja silloin ainoastaan kova pakko ajoi meidät ulos, kun meidän oli haettava juomavettä, tai karhun lapa tai muu lihapala tai rasvaa lamppuun. Tavallisesti otimme vähän suolaista jäätä, ja, jos oli railo tai halkeama, niin vähän merivettä velliimme saadaksemme siihen enemmän makua.

Sisään tultuamme ja saatuamme ruokahalua uutta ateriaa varten, oli laitettava illallinen, ja syötiin sitten niin että oltiin tyytyväisiä ja täyteläisiä, mentiin makuusäkkiin ja nukuttiin niin paljo kuin jaksettiin saadaksemme aikamme kulumaan. Yleensä meillä oli varsin mukava majassamme. Traanilampuillamme saimme keskihuoneella pidetyksi lämpö määrän lähellä jäätymisastetta. Seinämällä oli paljoa kylmempi, ja niille muodostui kauniita kuurakukkasia kosteuden jäätyessä. Kivet olivat aivan valkoiset, ja lamppujen valo heijasti tuhansista kristallikiteistä, niin että me joskus kuvittelimme olevamme marmorisalissa. Tämä loisto maksoi meille tosin paljo, sillä ilman lauhtuessa tai kun me paistoimme paljo pitäen kovaa tulta, kosteus valui virtana pitkin seinä ja makuusäkkiin. — Me olimme kumpikin vuoroviikollamme kokkina, ja tämä oli varsinainen vaihtelu elämässämme. Tiistapäivät, jolloin toinen lopetti kokkiviikkonsa ja toinen alkoi, olivat merkkipäiviä, joiden mukaan me jaoimme aikamme. Me laskimme myötäänsä montako kokkiviikkoa on vielä siihen, kun lähdemme taipaleelle keväällä.

Olin toivonut, että tänä talvena saisin paljo tehdyksi, havaintoni ja huomioni valmistetuiksi ja matkakertomukseni kirjoitetuksi; mutta enpä saanut paljoa aikaan. Niukka ja liehuva lampun valokin oli esteenä, ja sitten epä mukava asema siinä selällään maassa kovilla kivillä, jolloin pakotti ruumista aina asiassa olevalta kohtaa, ja sitten lisäksi tämä ympäristö, kaikki vaikutti yhteensä, että en ollut kovin halukas työhön. Aivot tekivät työtä hitaasti, eikä koskaan ollut halua kirjoittamaan mitään. Muutamana syynä oli ehkä s-kin, että ei voinut mitenkään pitää puhtaana sitä, mille kirjoitti,

heti kun otti kipeneen paperia, niin ilmestyi siihen sormista mustanruskea rasvajälki, ja jos vaatteen lieve kosketti siihen, niin jäi musta jälki. Muistiinpanot tältä ajalta näyttävät hyvin rumilta. Ne ovat »mustiakirjoja». Usein minulla oli vaikea saada selvää lyijykynäkirjoituksesta edelliseltä päivältä.

Päiväkirjamuistiinpanot näiltä ajoilta ovatkin hyvin niukat. On viikkokausia, ettei ole muuta kuin lyhyet meteorologiset havainnot muistutuksineen. Elämä oli niin yksitoikkoinen, että ei ollut paljon kirjoitettavaa. Samat ajatukset tulivat ja menivät päivä päivältä. Niissä ei ollut enemmän vaihtelua kuin meidän keskustelussammekaan. Tyhjäydellään päiväkirja antaa täydellimmän kuvan elämästämme yhdeksänä kuukautena, jotka siellä makasimme.

»Keskiviikkona, marrask. 27 pnä. — 23° C. Tuulinen ilma, lumipyry kiertää korvia heti kun pistää päänsä ulos ovikäytävästä. Kaikki on harmajaa. Mustat kivet louhikossa hämöttävät lumesta ja yläpuolella aavistaa olevan mustan vuoriseinän. Mutta minne vain katseensa kääntää, merelle tai vuonolle, sama lyijyraskas pimeys — olemme suljetuita omaan itseemme. Kovissa puuskissa puhaltelee tuuli ja juokсутtaa lunta edellään. Se tohisee vuorenharjuilla ja vonkuu pasalttiseinämiä halkeamissa ja luolissa — samaa ijankaikkista laulua, jota se on laulanut kuluneet vuosituhannet. Ja lumi kieriskelee tietään, niin kuin se on tehnyt aikain vaihtuessa; se tunkeutuu kaikkiin halkeamiin ja syvennyksiin, mutta jyrkän teitten kiviä se ei voi peittää, ne pistävät esiin yhtä mustina yöstä. Majan edustalla kaksi olentoa aivan kuin kaksi haamua juoksee edestakaisin lumipyryssä lämpimikseen, ja sillä tavoin he saavat juosta edestakaisin sitä polkua, jonka ovat sinne tallanneet, päivä päivältä siihen saakka kun kevät tulee.»

»Sunnuntaina, jouluk. 1 pnä. Ihmeen kauniit ilmat ovat olleet näinä viime päivinä. Ei koskaan kyllästy kävelemään tuolla polulla edestakaisin silloin, kun kuu muuttaa tämän jäämaailman satumaailmaksi. Tuolla maja on vielä varjossa vuoren juurella, joka näyttää niin mustalta ja uhkaavalta sen päällä, mutta jäällä ja vuonolla on kuutamo kuin hopeavaippa heijastuksineen kaikista lumikammioista ja kinoksista. Tämä kauneus on henkinen kuva sammuneesta taivaankappaleesta, joka on kuin rakennettu kimaltelevasta marmorista. Juuri samalla lailla sielläkin täytyy vuoren olla, routaisena ja jääkylmänä, juuri samalla lailla veden kohmettu-

neena lumipeitteen alla. Ja niin kuin aina, kuu kulkee hiljaa ja hitaasti päättymätöntä rataansa kuolleen avaruuden läpi —. Ja on niin hiljaista, niin tuskastuttavan hiljaista. Se on sitä suurta hiljaisuutta, joka syntyy sinä päivänä, kun maa taas on autio ja tyhjä, kun kettu ei enää hiivi täällä louhikossa, kun karhu ei enää kuljeksi ympäriinsä jäällä ja kun tuuletkaan eivät enää raivoa . . . ääretön hiljaisuus. Revontulten liekeissä avaruuden henki väikkyä jäätyneen veden yli. Sielu taipuu yön ja kuoleman majesteetin edessä.»

»Sunnuntaina, jouluk. 22 pnä. Olin eilen illalla kauan aikaa kävelemässä sillä aikaa kun Johansen teki suurta joulusiivousta majassa: liedestä oli otettava tuhka, koottava luu- ja lihajätteet ja viskattava ne ulos, ja sitten lattiasta jystettävä roskat ja muu törky, jota oli jäänyt paksu kerros lattiaan, niin että maja sen kautta oli käynyt matalaksi.»

»Tiistaina, jouluk. 24 pnä. Kello 2 edeltäpuolisten—24°. Tämä siis on jouluaatto. Ulkona on kylmä ja tuulee, ja täällä sisällä on uhoista. Miten autiota on! Meillä ei koskaan ole ollut tällaista jouluaatto-iltaa . . .

. . . Nyt soittavat siellä kotona joulua. Minä kuvailen kuulevani kellojen äänen kirkosta. Miten kauniilta se kuulostaa . . .

Nyt sytetään joulukuuset, lapsijoukot lasketaan sisään ja he tanssivat riemuisina sen ympärillä. Minun täytyy pitää joulujuhla lapsille, kun tulen kotia. Nyt on ilon aika, ja joka mökissä on juhla siellä.

Mekin pidämme juhlaa varojemme mukaan. Johansen on kääntänyt paitansa nurin, ja sen lisäksi pannut päällimmäisen paidan iholle. Minä olen tehnyt samoin, ja muuttanut alushousut ottaen toiset, jotka olin väentänyt lämpymässä vedessä. Ja olen pessyt ruumiinikin, jota varten minulla oli kupin pohjalla vähän lämmintä vettä ja vanhat alushousut pyyhkeenä. Nyt olen ihan kuin uusi ihminen, vaatteet eivät tartu ruumiiseen niin kiinni kuin ennen. Illalliseksi meillä oli kalakeittoa kalajauhoista ja maissiryineistä, ja voin asemesta traania (paistettuna ja kuivaksi keitettyinä), ja jälkiruuaksi meillä oli traanissa paistettua leipää. Huomenaamalla varain me laitamme suklaata ja leipää.»*

* Joulun ja uudenvuodenaattona me juhlimme eväistämme, jotka meillä oli säästössä vastaista matkaa varten etelämmäksi. Muulloin niitä ei käytetty.

»Keskiviikkona, tammik. 1 pnä 1896. — 45,5° C. Niin on siis uusivuosi tullut, ilon ja kotiatulon vuosi. Kirkkaalla kuutamolla loppui vanha vuosi 1895, kirkkaalla kuutamolla alkoi uusi 1896. Vaan purevan kylmä on, kylmin päivä, mitä vielä täällä meillä on ollut. Eilen sain sen tuta, kun palellutin kaikki sormenpäät. Sillä tavoin siis vanha vuosi loppui. Luulin, että kaiken sellaisen olisin saanut suoritetuksi viime kevännä.»

»Perjantaina, tammik. 3 pnä. Aamulla. Yhä on kylmä ilma ulkona; jäätiköstä kuuluu pauketta. Se on tuolla vuorenharjalla kuin suuri jättiläinen ja tuijottaa meihin kuiluillaan. Se levittää jättiläisruumiinsa yli koko sisämaan, ja jäsenensä ulottuvat joka taholla mereen. Vaan aina kun tulee kylmä, kylmempi kuin ennen, kyyristyy se kokoon, ja suureen ruumiiseen halkeaa haava toisensa jälkeen, ja silloin aina jyrähtää kuin kanunan laukaus ja maa järisee niin, että tunnen sen tärisävän allani tässä maatessani. Voisi melkein luulla, että jäätikkö jonakuna päivänä vyöryy meidän päällemme. — Johansen kuorsaa niin, että maa jyrisee. Olen hyvilläni, ettei hänen äitinsä ole näkemässä nyt. Hän varmaan surkuttelisi poikaraukkaansa, niin musta, pahannäköinen ja likainen hän on muodoltaan, pitkiä nokijuovia yli koko kasvojen. Vaan antaahan ajan kulua, niin hänen äitinsä saa hänet punakkana, valkoisena ja sieväenä!»

»Keskiviikkona, tammik. 8 pnä. Viime yönä oli tuuli vienyt alasmäkeä kelkkamme, jossa oli riippumassa lämpömittarimme. Kauhea ilma — savuava lumipyry, niin että melkein tukehduuttaa, kun pistää päänsä ulos. Me makailimme täällä sisällä ja koetamme nukkua, nukkua aikaa. Mutta emme aina onnistu. Huu, näitä pitkiä, unettomia öitä, kun koettaa heittelehtää toiselta kyljeltä toiselle, potkiskella, että kohmettuneet jalat vähän lämpenisivät ja toivoo vain yhtä ainoaa tässä maailmassa: että saisi unta. Ajatukset työskentelevät lakkaamatta kotoisissa oloissa, jolla aikaa raskas ruumis koettaa saada mukavinta asemaa kivisellä alustalla. Mutta siinä se sittenkin aika kuluu hiljalleen. Tänä on pikku Livin syntymäpäivä. Nyt hän on kolmevuotias, hän mahtaa jo olla aika neiti. Tyttö raukka, sinä varmaan et ikävöi isääsi. Mutta ensi syntymäpäivänäsi olen minäkin mukana. Meistä tulee hyviä ystäviä! Saat ratsastaa »körö körö kirkkoon», ja minä kerron sinulle satuja pohjoisesta, karhuista, ketuista, mursuista ja kaikista kummallisista eläimistä täällä jäällä. Ei, minä en kestä tätä ajatella . . .»

»Lauantaina, helmik. 1 pnä. Täällä makaan leinin vaivamana. Mutta ulkona päivä valkenee valkenemistaan, päivä päivältä taivaan ranta käy punottavammaksi jäätikön takaa etelässä. Vihdoin jonakuna päivänä aurinko nousee harjanteen yli, ja viimeinen talvenyö on ohi: kevät tulee.»

Omituista oloa oli tuo makailleminen majassa maan alla koko talven, ilman mitään tekemistä. Miten ikävöimmekään jotain kirjaa! Vähäsen luettavaa, mikä oli purjehdustauluissa ja almanakassa, olin lukenut jo niin moneen kertaan, että osasin ne ulkoa. Kuitenkin oli hauska katsella näitä kirjoja aina uudelleen. Kun näki painetuita kirjaimia, niin tuntui, että oli sitä vielä vähän jäljellä sivistynyttä ihmistä. Kaikki, mistä oli jotakin oikeaa puhuttavaa, oli aikoja sitten perusiaan myöten keskusteltu, eikä ollut montakaan ajatusta, jota ei olisi vaihdettu. Ainoana puheaineena oli nyt kuvailu, miten me tulevana talvena kotona korvaamme kaiken sen, mitä täällä ollessamme olemme kärsineet. Me arvelimme, että olemme oppineet antamaan oikeaa arvoa elämälle ja sen hyvyyksille kuin on: ruoka, juoma, vaatteet, kengät, koto, kartano, hyvät kylänmiehet ja muuta semmoista.

Ruuan yksitoikkoisuus meni aina mukiin, vaikka tosinhan me usein kaipasimme vaihteluakin. Ollapa meillä vähän sokeria ja jauhoja tämän lihan lisäksi, niin me olisimme eläneet kuin ruhtinaat! Me ajatuksissamme ihan ahmimme kakkuja, puhumattakaan leivästä ja potateista. Me syömme sitten oikein perusteellisesti kun taas pääsemme niiden maille. Ja me alotamme heti kun pääsemme tuon aluksen kannelle, norjalaisen pyyntialuksen kannelle, jonka kuvittelimme tapaavamme Huippuvuorilla. Vaan näinköhän heillä siinä aluksessa on potateja, ja tuskinpa heillä on tuoretta leipääkään? No, kyllähän meille kelpaa kova laivakorppukin, varsinkin kun saamme sitä voissa ja sokerissa paistettuna. Vaan ruokaa parempi olisi puhtaat vaatteet.

Huu, ne vaatteet, joissa me olimme, olivat kauheat. Ne olivat ihan kuin ruumiiseen liistaroidut. Alushousut olivat ihossa kiinni yli polvien; ja kun kulki, niin repi ja raastoi ja pisteli ihoa, niin että tuli haavoja pitkin sääriä ylös saakka. Minulla oli koko työ ja tuska saada haavat pidetyksi puhtaina rasvasta ja liasta, ja pesin niitä aina joskus sammalilla ja aptekistamme otetulla pienellä vaatepalasella ja vedellä, jota lämmitin kupissa. En ole koskaan ennen ymmärtänyt, mikä ihana keksintö itse asiassa on saippua. Monen-

laisia kokeita teimme saadaksemme pestyksi »enemmän», vaan kaikki onnistuivat melkein yhtä huonosti. Vesihän ei pystynyt vähintäkään kaikkeen tähän traaniin. Paremmin kävi kun hankasi itseään sammalilla ja hiekalla. Sitä saimme tarpeeksi majamme seinistä, kun jystimme ensin niistä jään. Vaikuttavin keino oli, kun sai kätensä hierotuksi lämpöisellä karhunverellä ja traanilla, ja sitten hieroi niitä taas sammalilla. Niistä tuli niin valkoiset kuin hienoimmat naiskädet, ja meitä melkein epäilytti, että ne ovat meidän jäseniämme, joita katselimme. Jos meillä ei ollut tätä pesuainetta, niin oli sekin käypä keino, että puukolla raaputti ihoa.

Jos olikin jo vaikea saada ihomme puhtaaksi, niin oli vielä vaikeampi saada vaatteemme puhtaiksi. Me koetimme kaikilla mahdollisilla keinoilla, me pesimme niitä eskimolaisten tavoin ja omalla tavallamme, mutta ne pysyivät itsepintaisesti likaisina. Me keitimme paitamme padassa, yhden tunnin jopa kaksikin tuntia, vaan kun otimme ne sieltä, niin olivat ne yhtä rasvaiset kuin sinne pannessakin. Sitten koetimme vääntää niistä traanin. Se toki paremminkin onnistui. Vaan ainoa tepsivä keino oli lämpiminä kaapia niitä puukolla.

Tukka ja parta kasvoivat hurjasti. Tosin meillä oli sakset, niin että olisimme voineet leikata, mutta kun vaatetuksemme ei ollut muuten niin kovin upea, niin arvelimme, että pitkä tukka, joka alkoi ulottua hartiolle, lämmitti vähän. Se oli sysimusta, niinkuin muotommekin, ja meistä valkoiset hampaat ja silmät loistivat kauhian valkoisilta, kun me näimme toisemme päivän valossa nyt kevään tultua.

Omituista elämää se on, joka ehkä monellakin tavoin voisi kysyä kärsivällisyyttä, mutta sittenkään se ei ollut niin sietämätöntä kuin voisi luulla. Mielestämme meillä itse asiassa oli varsin hyvä. Koko ajan olimme virkeällä mielellä, ja me ilahdutimme itseämme kaikella hyvällä, jota tulevaisuus meille oli tarjoava. Johansenilta kysyttiin kerran, sitten kun hän oli jo tullut kotia, olimmeko voineet olla riitaan joutumatta, sillä sehän on vaikea asia kahdelle, noin eristetylle miehelle. »Eikö mitä», vastasi hän, »emme me riitaan joutuneet. Minulla vain on paha tapa, että kuorsaan nukkuessani, ja silloin Nansen töykkäsi minua selkään.» Ja minun täytyy myöntää, että minä toisenkin kerran sysäsin häntä jalallani sen vuoksi. Mutta hän vain vähän liikautti itseään ja jatkoi untan ruveten kuorsaamaan toisessa äänilajissa.

Enimmäkseen koetimme aikamme saada kulumaan nukku-
malla, ja kävi niinkin että nukuimme yhteen menoon kaksikin-
kymmentä tuntia vuorokaudessa. Jos joku vielä on siinä vanhentuneessa luulossa, että keripukki tulee liikunnan puutteesta, niin me olemme eläviä esimerkkejä siitä, että se ei ole totta, sillä koko tämän ajan me olimme täysin terveitä. Kevään tullessa meitä tietysti halutti olla enemmän ulkona. Eikä nyt aina ollut niin kylmääkään. Ja lähdön aikakin lähestyi, jonka vuoksi oli yhtä ja toista valmistelemista ja muuta semmoista.

»Tiistaina, helmik. 25 pnä. Tänään on ihana ilma oleskella ulkona; on aivan kuin kevät jo alkaisi. Ensimmäiset linnut jo ovat näyttäytyneet, ne olivat jääkyyhkysiä.

Auringon ruskotus katosi vähitellen ja sitten tuli kuutamo.»

»Keskiviikkona, helmik. 26 pnä. Tänäänkin olisimme nähneet auringon, vaan oli pilvessä.»

»Perjantaina, helmik. 28 pnä. Olen keksinyt, että nuoran palasesta saa kaksitoista säijettä, ja minä olen iloinen kuin nuori jumala. Nyt meillä on lankaa tarpeeksemme: tuulivaattemme saadaan taas pian eheiksi. Se käy myös päinsä, että puramme kuteita säkeistä, joista saamme lisää lankaa.»

»Lauantaina, helmik. 29 pnä. Aurinko oli korkealla jäätikön yläpuolella tänään. Nyt saamme oikein todella ruveta säästämään traania, päästäksemme täältä, muuten jää meille liian vähän rasvaa matkalle.»

»Keskiviikkona, maalisk. 4 pnä. Kun Johansen meni ulos tänä aamuna, niin oli vuorenharja täynnä jääkyyhkysiä, jotka lentelivät harjanteelta toiselle pitäen iloista ääntä, ja istuivat sitten jäätikölle aamuauringon paisteeseen.»

»Perjantaina, maalisk. 6 pnä. Meidän olomme on nyt ikävä: meidän täytyy nukkua pimeässä säästääksemme traania, ja voimme keittää ainoastaan kerran päivässä.»

»Sunnuntaina, maalisk. 8 pnä. Karhu ammuttu.»

»Tiistaina, maalisk. 10 pnä. Toispäiväinen karhu tuli sopivaan aikaan, ja muuten se oli mukava otus. Meidän liha- ja rasvavarastomme oli käynyt hyvin vähäksi, ja me odotimme hartaasti karhua, meistä oli aika jo niiden tulla. Sunnuntaiaamun olin korjaillut tuulihousuja ja paikkaillut lapikkaita, ollakseni varustettuna, jos

karhu sattuisi tulemaan. Johansen, jolla oli kokkiviikko, oli myöskin vähän ommellut ja oli juuri siivoamassa majaa sunnuntaiksi, kantamassa ulos lihanjätteitä ja luita. Hän oli ne saanut jo ovikäytävään, mutta samassa kun hän oli vetänyt ulko-oven esiripun syrjään, kuulen hänen konttaavan sisään uudelleen nokka rikkakasassa ja sanovan: »Siellä on karhu ihan oven edessä!» Sillä kiireellä sai hän pyssyn katosta ja pisti päänsä oviaukosta, mutta vetäysi taas pian takaisin: »Se seisoo ihan tuossa noin ja katselee sisään tullakseen!» Nyt hän sysäsi ovinahkaa vähän syrjään, sen verran, että sai kyynärpäälle sijaa ampuakseen. Mutta ei se käyntykään niin helposti, ovikäytävä oli liian ahdas ennestäänkin, ja nyt se oli täynnä lihoja ja selkärankoja. Minä näin hänen asettavan pyssyn poskelleen, mutta sitten hän taas sen laski, hän ei ollut muistanut sitä virittää. Ja karhu vetäysi vähän takaisin, niin että hän näki ainoastaan kuonon ja käpälät. Mutta nyt karhu alkoi kuopia toisella käpälällään käytävässä, aivan kuin olisi aikonut tulla sisään, ja Johansen arveli, että hänen pitää ampua, näkipä tai ei. Hän pisti pyssynpiipun ulos ja asetti niin, että se oli oviaukon kamanaa kohti: hän arveli että se pitäisi olla karhun rintaa kohden. Ja hän laukaisi. Minä kuulin karkeaa murinaa, ja lumi narskui raskaitten askelten alla, jotka menivät louhikkoa kohden. Johansen pani pyssyynsä uuden panoksen ja pisti sitten päänsä ulos aukosta. »Niin, siellä se nyt menee», sanoi hän, »mutta se näyttää kulkevan vaivoin», ja sen sanottuaan Johansen lähti jälkeen. Minä sillä aikaa olin päälläni makuusakissa ja hain jalkariepua, joka minun piti saada sitä kiirettä jalkaani ja jota minä en mitenkään löytänyt. Pitkän etsinnän perästä minä sen sitten vihdoinkin löysin, ja se tietysti oli lattialla. Lopulta minäkin olin valmis ja varustettu pyssyllä, patroneilla, puukolla ja viilalla (nylkypuukon teroittamista varten) ja niin lähdin matkaan. Vähän ajan kuluttua tapasin Johansenin, joka sanoi, että karhu makasi kuoliaana vähän matkan päässä, hän oli viimein päässyt pyssynkantamalle ja tappanut karhun ampumalla luodin selkärankaan. Sillä aikaa kun hän meni hakemaan kelkkaa, menin minä nylkemään karhua. Mutta minäpä en päässytäkään niin pian tähän työhön. Kun tulin sille paikalle, missä karhun olisi pitänyt olla, niin näinkin »kuolleen karhun» kaukana edessäpäin, ja se mennä tallusteli sitä hampua maata pitkin. Väliin se pysähtyi katsomaan minua. Minä juoksin jäälle päästäkseni sen eteen ja ajaakseni sen takaisin, jotta meillä ei olisi

niin pitkä matka sitä vetää kotia. Kun olin hyvän aikaa tätä tehnyt ja olin päässyt melkein sen kohdalle, niin se lähti kiipeämään jäätikköä ylös, jossa oli hyvin pahoja paikkoja. En ollut osannut ajatellakaan, että »kuollut karhu» sellaista tekisi, ja nyt oli niin pian kuin mahdollista se siitä estettävä. Samassa kun minä pääsin pysynkantamalle, se katosi vuorenharjan taakse. Pian näin sen kuitenkin taas, mutta hyvän matkaa ylempänä ja pyssyn kantamattomissa. Se kurotti kaulaansa nähdäkseen, tulinko minä jäljessä. Minäkin olin hyvän matkaa päässyt ylöspäin, mutta se kulki vuoren selkää niin nopeasti, että minä en voinut seurata sitä paksussa lumessa, jonka alla oli kaupanpäälliseksi halkeamia, niin että minä yhtäkkiä humahdin vyötäisiä myöten, ja sen vuoksi pidin parempana laskeutua takaisin vuonon jälle. Vähän sen jälkeen tuli karhu näkyviin muutaman pystyn vuorensinän juurella, jonka alla oli jyrkkä louhikkorinne. Sitä myöten se alkoi kavuta varovasti eteenpäin ihan louhikon harjalla. Minua pelotti, että se asettuu sellaiselle paikalle, josta meidän olisi mahdoton sitä saada, ja vaikka matka oli pitkä, niin täytyi minun ampua ja koettaa saada se vierimään jyrkännettä alas, se ei näyttänyt siellä liikkuvan niin varmasti. Täällä vuoren juurella tuuli lujasti, ja minä näin kuinka sen täytyi kyyristyä ja tarttua kiinni, kun tuulen puuska tuli, ja sillä ei ollut kuin kolme käpälää, joilla pidellä kiinni: oikeanpuoleinen etukäpälä oli ammuttu läpi. Minä kapusin muutamalle suurelle kivelle, louhikon juurella, tähtäsin ja laukas. Luodin näin pölähyttävän lunta juuri karhun kuonon edessä. Joko siihen sattui tai ei, se kuitenkin säikähti ja rupesi hyppäämään muutaman kinoksen yli, mutta sitä livetti ja se lähti vierimään alas. Monet kerrat se koetti tarttua kiinni, vaan ei auttanut, se tuli vain alas. Sillä aikaa olin saanut uuden patronan pyssyyni, ja välimatka nyt oli lyhempi. Minä laukas taas. Karhu jäi seisomaan hetkeksi aikaa yhteen paikkaan — sitten se lähti taas vierimään kinosta myöten, ensin hitaasti sitten kiihtyvällä vauhdilla, pyörien kerros kerrokselta. Minä ajattelin, että se tulee suoraan minun päälleni, mutta lohdutin sillä itseäni, että kivi, jonka takana olin, oli toki luja ja pitävä. Minä kyyristyin alas ja sain sitä pikaa uuden patronan pyssyyni. Nyt oli karhu lumikinoksen alla olevassa louhikossa, kivien ja lumipaakkujen kanssa se tuli suhisten alas tehden ilmalentoja toisen toistaan suurempia. Oli omituista nähdä tuon suuren valkoisen ruumiin tulevan alas ilmassa ja tekevän toisen kuuperikeikan toisensa jälkeen, aivan

kuin se olisi ollut puupalikka. Lopuksi se teki suuren hyppäyksen ja mäiskähti suurta kiveä vasten. Se oli aika läiskäys ja siinä se makasi minun vieressäni — pari kertaa se vavahti ja siinä oli sen loppu. Tavattoman suuri uroskarhu, hyvin tuuheaa turkki, jonka olisi toivonut saavansa kotia, mutta parasta kaikesta oli, että se oli niin ylen lihava. Tuuli niin kovasti, että kun tuli tuulen puuska, tahtoi väkistenkin tuupsahtaa silmälleen, jos vain ei arvannut varaansa pitää. Mutta kun ilma oli niin suojanen, niin tuuli ei kovinkaan vaivannut. Nylkeminen ei olisi ollut vaikeaa, jos vain karhu ei olisi ollut kuopassa, jossa niin suurta otusta ei yksin kyennyt liikuttelemaan. Vähän ajan perästä tuli Johansengin, ja lopultakin saimme karhun paloitteluksi, kuljetetuksi jäälle ja kuorimitetuksi kelkoille. Pitkältä emme kuitenkaan olleet päässeet ennenkuin huomasimme, että oli liian raskasta vetää kaikki yhdellä kertaa tällaisessa vastatuuleessa ja näin pitkän matkaa. Me sen vuoksi panimme puolet kasaan jäälle, levitimme nahan päälle, noutaaksemme tämän osan parin päivän perästä. Sittenkin oli meillä kyllältä työtä puskiessamme pimeässä vastatuuleen, ja vasta yöllä pääsimme kotia. Mutta sinä iltana maistui hyvälle päästä katon alle ja saada illalliseksi tuoretta lihaa ja lämmintä vellii!»

Sillä karhulla elimme kuusi viikkoa.

»Torstaina, huhtik. 2 päivänä. Kun minä heräsin noin 3 ajoissa illalla (meidän aamumme oli sattunut illaksi sinä päivänä) niin kuulin, että ulkona tallusteli joku elukka ja jyrsi jotakin. Me emme siitä sen enempää välittäneet, luulimme että se oli kettu, joka jyrskeli lihaa katolla niin kuin tavallisesti. Jos se pitikin vähän suurempaa melua kuin kettu tavallisesti, niin se ei kuitenkaan ollut niin äänekästä, että olisi arvannut sitä karhuksi. Me emme ajatelleet, että lumi ei ollut niin kylmää ja narskuvaa nyt kuin talvella. Kun Johansen meni ulos katsomaan lämpömittaria, niin hän näki, että siellä olikin ollut karhu. Se oli tullut jäältä, viistoon mäkeä aivan vainunsa mukaan ja kiertänyt majan ympäri. Se nähtävästi ei ollut oikein mielissään ollut monista karhunluurangoista eikä ollut uskaltanut kulkea niiden ohi mursunrasvakasalle, joka oli majan katolla. Se oli pysähtynyt oviaukolle ja savupiipun kohdalle ja haistellut kauan luultavasti palaneen rasvan tuoksua ja elävän ihmislihan mielisata hajua. Sitten se oli vetänyt muutama mursun nahan vähän syrjään ja siitä kaapinut rasvaa. Lopuksi se oli kulkenut jälkiämme majalta sinne, mistä me noudamme suo-

laista vettä, ja sieltä taas jälle, kunnes sai vainua mursuista, joiden luo oli menossa, kun Johansen sen huomasi. Siellä se rupesi kaivamaan. Kun minun pyssyäni ei sillä hetkellä voinut käyttää, niin otin Johansenin pyssyn ja lähdin. Karhu oli toimessa kaivellessaan ja repiessään mursujen ruumiita, niin että minä voin mennä takaapäin ihan lähelle sitä välittämättä mistään suojasta. Minua halutti nähdä, miten lähelle voin sitä päästä ja kävin suoraan kohden. Vasta kun olin sitä niin lähellä että olisin ylettynyt siihen pyssyn piipulla, se kuuli minun askeleeni. Se pyörähti ympäri ja katsoi uhkaavasti ja hämmästyneenä minua. Minä tervehdin sitä luodilla otsaan. Se viskasi päätään, pärskyi ja ryki verta lumelle, pyörähti taas ympäri ja lähti laukkaamaan. Minä rupesin panemaan uuden patronan pyssyyni, mutta entinen oli lujassa ja minun piti kaivaa se puukolla pois. Kun olin tässä puuhassa, niin karhu pysähtyi, kääntyi minuun päin ja pärskyi kauheasti, aivan kuin olisi aikonut hyökätä päälleni. Sitten se meni muutamalle jäätelille, asettui puolustusasemaan ja kurotti kaulansa minua kohden, ja veri valui suusta ja sieramista. Luoti oli mennyt pään läpi sattumatta aivoihin. Vihdoinkin sain patronan pyssyyni. Mutta minun piti ampua viisi luotia. Joka kerta se kaatui, vaan nousi taas: olin tottumaton Johansenin pyssyn tähtäimeen, ja ammuin varmaankin yli. Lopulta suutuin, menin ihan lähelle ja lopetin sen.»

Meillä nyt alkoi olla runsaasti lihaa ja rasvaa eväiksi matkallemme etelään, ja meille tuli kiire varustautumaan. Oli niin paljon tehtävää. Villapeitteistä meidän oli ommeltava uudet vaatteet, tuulivaatteet oli paikattava ja saatava kuntoon, kengät pohjattava, töppösiä ja kintaita saimme karhunnahasta. Kaikkeen tähän meni aikaa, ja tästä lähtien me nyt ahkerasti istuimme neula kädessä varhain aamusta myöhäiseen illalla. Majamme muuttui yht'äkkiä suutarin ja räätälin työpajaksi, jossa kaksi miestä istui vierekkäin makuusakissa kivilavitsalla neuloen kiireellä ja ajatellen kotimatkaansa. Lankaa saimme purkamalla kuteita muutamasta säkistä.

»Sunnuntaina, toukok. 3 p:nä. Kun Johansen tänään aamulla tuli ulkoa, sanoi hän nähneensä karhun jäällä. Se oli tullut maalle päin. Sitten hän meni myöhemmin ulos sitä katselemaan, vaan ei nähnyt. Karhu oli luultavastikin mennyt pohjoisessa olevaan lahteen. Me odotimme sitä tulevaksi, kun tuuli oli sille suunnalle. Ja kun me jällkeenpuolisten olimme ompelemassa, niin kuulemme

raskaita askeleita lumella, majan takana. Kulkija pysähtyy, menee sitten edestakaisin, ja sitten kuulemme vedettävän jotakin raskasta, sen jälkeen syntyi syvä hiljaisuus. Johansen konttasi varovasti ulos pyssyineen. Kun hän oli saanut päänsä ulos, ja silmänsä vähän olivat tottuneet päivänvaloon, niin hän näkee karhun jyrsimässä muuatta karhuntaajaa. Luoti pään läpi ja karhu kellistyi paikalle. Se oli pieni raukka, laiha kuin mikäkin, vaan varsin mieluinen sen vuoksi, että meidän ei nyt tarvinnut sulatella jäätyneitä lihoja leikataksemme niistä eväiksi. Lihat kun nimittäin ovat jäätyneet kivi koviksi, niin emme saa niistä eloa ulkona pakkasessa, vaan täytyy kantaa ne tänne majaan sulamaan ennenkuin saamme niistä irti viipaleita, ja siihen kuluu aikaa. — Viime yönä on käynyt kaksi karhua, mutta ne ovat kääntyneet takaisin reen luota, joka on pystössä meidän länsipuolellamme, ja jossa lämpömittari on riippumassa.»

Kun me keskiviikkona, toukok. 9 pnä, olimme eineellä, niin taas kuulimme karhunaskeleita ulkoa, ja kun meitä pelotti, että karhu syö meidän rasvamme, niin ei ollut muuta keinoa kuin ampua se. Meillä nyt oli paljo enemmän lihaa kuin tarvitsimme, eikä meitä haluttanut kuluttaa ampumavarojamme enää näihin otuksiin.

Meidän lähtömme aika nyt lähestyi, ja me teimme työtä tulisella kiireellä joutuaksemme valmiiksi. Vaatteemme olimme nyt saaneet kuntoon.

Tiistaina, toukok. 12 pnä, sanotaan päiväkirjassani: »Tänään heitin hyvästit vanhoille housuilleni. Ikävällä erosin niistä muistelllessani, miten hyvät palvelijat ne olivat olleet. Mutta nyt ne olivat niin raskaat rasvasta ja liasta, että ne varmaan painoivat monta vertaa enemmän kuin ennen, ja kun niitä nipisti, niin niistä traani tihkui. Oli sanomattoman mieluista saada jalkoihinsa uudet, keveät ja pehmoiset housut, jotka olin tehnyt villapeitteistä, mitkä olivat kutakuinkin puhtaat rasvasta.»

Mutta kun vaate oli harvaa, niin minua pelotti, että housut kuluvat ennen kuin pääsemme Huippuvuorille, ja sen vuoksi olimme ne päällystäneet ja sisustaneet vanhoista alushousuista ja muutamasta paidasta saaduilla vaatepaikoilla suojellaksemme niitä kulumista vastaan.

Kun lauantaina, toukokuun 16 pnä, olin majan edustalla tekemässä havainnoita, niin näin karhun pienine poikineen jäällä. Olin juuri ollut siellä jäällä kävelemässä, ja nyt ne olivat minun

jälkiäni haistelemassa. Emä kulki edellä järjestään joka rökkiölle, jolla minä olin ollut, pyöri ympäriinsä, haisteli ja katseli jälkiä, siten taas alas ja edelleen. Poika laahusteli jäljessä ja teki samoin kuin näki emänsäkin tekevän. Sitten ne viimein kyllästyivät tähän, vetäysivät rannalle päin ja katosivat meidän pohjoispuolellemme olevan niemen taakse. Vähän sen jälkeen tuli Johansen ulos, kerroin hänelle ja sanoin: »Saadaan nähdä, että ne ovat pian luolan luona, tuuli käy sinne päin.» Tuskin olin saanut sen sanotuksi, kun molemmat seisovivat siellä kaula kurotettuna, haistellen ja tirkistellen meitä ja majaa. Meillä ei ollut vähintäkään halua ampumaan niitä, meillähän oli yllinkyllin ruokaa, mutta arvelimme, että oli hauskaa mennä vähän lähemmäksi niitä ja koettaa säikäyttää sen verran, että eivät tulisi yöllä, niin että saisimme rauhassa nukkua. Kun me tulimme lähemmäs, niin emä puhkui vihassa, kääntyi monta kertaa lähteäkseen menemään, tyrkkäsi ensin pojan menemään, ja kääntyi taas takaisin katsoakseen meitä tarkemmin. Vihdoin ne lähtivät hiljalleen matkoihinsa, mutta kääntyivät vähän väliä katsomaan taakseen. Rannalla ne taas kuljeksivat hyvin hitaasti jääryötkiöiden välissä, ja minä juoksin niiden jälkeen. Emä kulki edellä ja poika sen jälkiä. Pian olin aivan niiden takana. Emä huomasi minut, lähti juoksemaan ja koetti saada poikaa seuraamaan. Mutta huomasin, että poika ei voinut juosta sen kiiiremmiin kuin että minä helposti kykenin sen saavuttamaan. Kun emä sen huomasi, niin se kääntyi takaisin, puuskutti ja kävi rai-vostuneena kohti. Minä pysähdyin ja pidin pyssyn valmiina, jos karhu alkaisi kovin kärkekkääksi käydä. Tällä aikaa poika meni sitä kyytiä kuin kykeni. Emä pysähtyi parin askeleen päähän minusta, tuhki sieraimillaan, silmäsi poikaansa, ja kun se oli päässyt jonkun matkaa, niin lähti jälkeen. Minä taas juoksin jäljessä, tavotin pojan, ja taas emä kääntyi takaisin. Sillä näytti haluttavan iskeä minut maahan, mutta poika taas oli päässyt vähän matkaa edelle, ja emä lähti jälkeen. Tätä uudistui monet kerrat. Sitte ne lähtivät kiipeämään jäätikköä, emä edellä ja poika perässä. Mutta pojalta kävi hitaasti. Se kahlasi minkä ehti syvässä lumessa emänsä jälkiä myöten. Se muistutti niin elävästi pientä ihmislapsen taaringaista kahlatessaan. Myötäänsä se katsoi taakseen, puoleksi peloissaan, puoleksi uteliaana. Oli liikuttavaa nähdä emän aina kääntyvän takaisin jouduttamaan sitä. Aina vähän väliä se tyrkkäsi sitä päällään, ja pärskytti minulle sieramiaan, kun minä tyyneesti

seisoin äärellä ja katselin. Vihdoin ne pääsivät harjalle. Emä pysähtyi, korskui yhä julmemmin, laski pojan edelleen, ja sitten molemmat katosivat jäätikön taakse, ja minä palasin työhöni.

Viime aikoina oli ollut tulinen kiire majassamme. Me kävimme yhä malttamattomammiksi päästäksemme lähtemään. Mutta oli sitä ennen paljo tehtävää. Me nyt saimme tuta, että meillä ei ollut enää Framin varastot, joista tarpeemme ottaa. Jos siellä olikin aina jotakin puuttunut, niin täällä meiltä puuttui kaikkea. Kunpa meillä olisi ollut evääksemme yksikin ainoa laatikko edes koiranruokaa Framin suuresta varastosta! Se olisi nyt meille kelvannut. — Kun me kaivoimme esiin varastomme, jonka olimme panneet talveksi kätköön, ja avasimme säkit, niin näimme, että niissä oli kurjia jätteitä ruokavaroista, jotka ennen maailmassa olivat olleet hyviä, vaan jotka nyt olivat ummehtuneita ja kosteuden turmelemia. Jauhoihin, kallisarvoisiin kaurajauhoihin, oli kasvanut sieniä — ne piti kaataa menemään, suklaa oli liuonnut veteen, niin ettei sitä ollut ollenkaan jäljellä, ja permikani näytti kummalliselta; me maistoimme sitä — hylj sekin piti viskata menemään. Sitten oli vähän kalajauhoja ja vähän kosteaa, homehtunutta leipää. Ne keitettiin traanissa, osaksi sen vuoksi, että saatiin kuivatuiksi — kiehuva rasva imi nimittäin kaiken kosteuden — ja osaksi sen vuoksi, että ravinto-arvo lisääntyi, kun siihen imeytyi traania. Meistä se maistui erinomaiselle, ja me sen panimme hyvään säilöön, saadaksemme sitä juhlahetkinä, tai kun kaikki muu ruoka loppui. Jos olisimme voineet kuivata karhunlihaa, niin olisimme tulleet toimeen hyvin. Mutta ilma oli raaka ja kylmä, ja ne lihaviipaleet, joita ripustimme kuivamaan, kuivasivat ainoastaan puoleksi. Ei ollut muuta neuvoa kuin ottaa eväiksi niin paljo raakaa lihaa ja rasvaa kuin kuljettaa voimme, ja sitten sulatimme traania kolme sangollista, jotka olimme tehneet petroliastiosta; oli hyvä ottaa mukaansa polttoainetta. Tämä tuore ruoka ja tällainen polttoaine ei ollut mitään kevyttä rekivarustukseksi, vaan se etu oli, että sitä oli mahdollisuus saada lisää taipaleella. Luultavasti oli matkalla runsaasti riistaa.

Pahinta kaikesta oli, että rekemme olivat lyhyiksi ty pistetyt.¹ Jos emme tapaa avovettä Huippuvuorille mennessä, ja meidän on pakko vetää rekiä epätasaista ajojäätä, niin oli vaikea ymmärtää,

¹ Reet alkujaan olivat olleet kajakkien pituiset, mutta avoveteen päästyään he olivat ne lyhentäneet, voidakseen kuljettaa niitä kajakkien päällä.

miten pääsemme kulkemaan kohtuullisia taipaleita ja kajakit suojelluiksi särkymästä röykkiöissä ja puristusselissä, sillä kelkat olivat niin lyhyet, että eivät ylettyneet kuin keskikajakin alle ja kajakin päät jäivät roikkumaan ja vähimmässäkin röykkelikössä olisivat pieksäytyneet jäähän, jolloin olisi hieno purjevaate repeillyt. Meidän piti suojella niitä karhuntaivoilla, joita sidoimme alle, ja sitten meidän oli laitettava niin auttavat alustat kuin saada voi vähistä puupalasista, joita meillä oli. Alustoista tehtiin niin korkeat jotta kajakit saatiin kelkkoihin mahdollisimman korkealle ja ne siten voivat paremmin päästä röykkelikössä pieksäytymästä. Sideköyttä meidän piti tehdä raasta karhun- tai mursunnahasta, jotka eivät siihen ole juuri kaikkein sopivimpia. Mutta silläkin tultiin toimeen, ja kajakit saatiin sijoitetuiksi hyvin ja vakavasti. Sitten kun sijoitimme kuorman kajakin keskikohdalle niin paljo kuin mahdollista, jotta päät eivät painuisi, oli kuorma kunnossa.

Vaatevarustuksemme oli yhtä vaikea saada kuntoon. Olen maininnut, että me ompelimme itsellemme uudet vaatteet, ja niin tottumattomilla räätäleillä kuin me olimme kävi työ hitaasti. Mutta pian totuimme verrattain hyvin, ja minä uskon, että voimme ylpeillä työn kelvollisuudesta. Pukumme näytti aika pulskalta, kun se viimein oli valmis, ainakin omasta mielestämme. Me säästimme niitä, ja annoimme olla riippumassa niin kauan kuin mahdollista, että olisimme hienosti puetut, kun lähdemme. Luulenpa, että Johansen ei käyttänyt uutta takkia ennenkuin tultuamme ihmisten ilmoille. Hänellä oli aikomus panna se päälleen Norjaan tullessamme, ettei hän olisi kuin ryöväri tavatessaan maanmiehiään, sanoi hän. Alusvaatepahaset, mitä meillä vielä oli, piti perusteellisesti pestä ennen lähtöämme, jotta oli mahdollista kulkea, ja etteivät hankaisi ihoon kovin paljon reikiä. Pesu tapahtui tavalla kuin ennen on mainittu. Jalkineemme olivat nyt hyvin huonot. Sukista tuli toimeen, sillä niitä helposti sai karhunnahasta, mutta kengänpohjat olivat pahoin kuluneet. Me teimme mursunnahasta muutama manlaiset pohjat; vuolimme puolet pois, sitten pingoitimme ne ja kuivasimme lampulla. Näille pohjille laitettiin nyt lapikkaat lappalaiseen tapaan. Suonilankaa meillä oli tarpeeksi, ja me saimme kengistämme taas aivan vedenpitävät. Tällä tavoin me vaatteisiimme nähden tulimme jotensakin hyvästi varustetuiksi, vaikka ei voikaan väittää, että pukumme oli kovin puhdas. Tuulta ja sadetta vastaan meillä oli suojana edelleenkin tuulivaattemme,

jotka paikkasimme niin hyvin kuin oli mahdollista. Mutta siihen meni kauheasti aikaa, sillä oli pantava paikka paikan viereen, ja kun oli jonkun kohdan saanut paikatuksi, niin toiseen kohtaan ilmestyi reikä heti, kun pani puvun ylleen. Hihat varsinkin juonittelivat, ja minä lopuksi ne leikkasin poikki; sillä tavalla ainakin pääsin siitä mieliharmista, joka oli syntynyt, kun näki aina vain reikiä ilmestyvän.

Toivottava asia oli saada myöskin jonkunlainen makuusäkki. Sitä säkkiä, joka meillä oli tänne tullessamme, ei nyt enää ollut, kun olimme siitä tehneet puvut. Meidän sen vuoksi oli tehtävä uusi karhunnahoista, ja niin kevyt kuin suinkin. Valitsemalla kaikkein keveimmät nahat onnistuimmekin saamaan säkin, joka ei ollut paljon raskaampi kuin poronahkasäkki, joka meillä oli ollut Framista lähtiessämme.

Mutta vaikeampi oli saada kelvollinen teltta. Tähänastinen telttamme oli käynyt kuluksi ja likautunut viisikuukautisella matkallamme viime vuonna, ja mitä siitä oli ollut jäljellä, sen olivat ketut hävittäneet, kun se oli syksyllä liha- ja rasvakasojen peitteenä suojaamassa varastojamme lokeilta. Ketut olivat sen repineet ja raastaneet ja kuljetelleet mukanaan suuria silkkiriepuja, joita tapasimme ympäriinsä kaikkialla. Me mietimme kovasti, miten saisimme uuden teltan. Muuta keinoa emme keksineet kuin panna reet kajakkeineen yhtäsuuntaisesti noin miehen pituuden välimatkalle, syytää lunta niiden alle ja sivuille, niin että tuli tuulenpitävä seinä, panna sitten sukset ja sauvat poikkiteloin päälle ja levittää purje niiden päälle, niin että se ylti maahan molemmille puolin. Tällä tavoin saimme jotensakin hyvän suojan: kajakit muodostivat sivuseinät ja purje päätyseinät telttarakennuksessamme. Mutta pyry-ilmoilla siitä ei saatu pitävää, ja meillä oli paljo työtä koettaessamme tukkia tuulivaatteillamme ja muulla rakoja ja aukkoja.

Tärkein osa varustuksistamme oli ampumavaramme, ja niitä meillä onneksi oli jotensakin runsaasti. Kiväärit puhdistettiin ja voideltiin traanilla. Meillä oli vielä vähän jäljellä vaseliniakin ja öljyä koneiston voitelemiseen. Kun laskimme patronamme, niin iloksemme huomasimme olevan vielä jäljellä noin sata luoti- ja satakymmenen haulipatronaa. Me siis voisimme olla vielä monta talvea, jos niin olisi pakko.

Vihdoin tiistaina, toukok. 19 pnä, olimme valmiit lähtemään taipaleelle. Reet olivat kuormitetut ja köytetyt. Viimeiseksi valokuvasimme majamme ulkoa ja sisältä, sitten jätimme lyhyen kertomuksen matkastamme. Se kuului seuraavasti:

»Tiistaina, toukokuun 19 päivänä 1896.

Laskimme kiinni jäähän Kotelnoin pohjoispuolella noin $78^{\circ} 43'$ pohjoista leveyttä syyskuun 22 päivänä 1893. Ajausimme luoteeseen seuraavina vuosina, kuten edeltäpäin oli otaksuttu. Johansen ja minä lähdimme Framista maaliskuun 14 päivänä 1895 noin $84^{\circ} 4'$ p. l. ja 102° itäistä pituutta koettaaksemme pohjoisimmille leveysasteille. Muun retkikunnan johto uskottiin Sverdrupille. Emme tavanneet maata pohjoisempana. Huhtikuun 8 päivänä meidän täytyi kääntyä takaisin $86^{\circ} 14'$ p.l. ja noin 95° i. p., kun jää kävi liian pahaksi kulkea edelleen. Asetimme suuntamme Kap Fligelyä kohden. Mutta kun kellomme olivat pysähtyneet, niin emme (varmasti) tienneet pituusastettamme, ja elokuun 6 päivänä 1895 tulimme neljälle jäätikköpeitteiselle saarelle tämän saari-ryhmän pohjoispuolella, noin $81^{\circ} 30'$ p. l. ja noin 7° idempänä kuin tämä. Tulimme tänne elokuun 26 päivänä 1895 ja pidimme varmimpana olla täällä talvea. Elimme karhunlihalla. Tänään lähdemme lounaaseen rannikkoa pitkin koettaaksemme Huippuvuorille lyhintä tietä. Otaksumme olevamme Gilen maalla.

Fridtjof Nansen.»

Tämä retken vanhin asiakirja pantiin vaskiseen putkeen, joka oli ollut »priimuksessamme» ilmapumpun silinterinä. Putki suljettiin puutulpolla ja ripustettiin kattohirteen teräslangalla.

Illalla 7 aikana lähdimme talvipesälämmme, ja matka etelää kohden alkoi.

Mailta ja meriltä

Seikkailuja, kertomuksia, kuvauksia nuorisolle

Toimittanut

TEUVO PAKKALA.

Suomen nuorisolle halpaa, mutta hyvää ja arvokasta sekä mieltäkiinnittävää lukemista

Jännittäviä, seikkailurikkaita kirjoja lukevat kaikki pojat ja tytöt mielellään, eikä siitä ole muuta kuin hyvää sanottavana, sillä ovat-han taiteelliset ja hyväsisältöiset seikkailukirjat suuressa määrin omiansa herättämään lukuhaluja, muodostamaan makua ja luomaan mielikuvitusta. Mutta aivan halpahintaisia tämäntapaisia kirjoja ei toistaiseksi ole ollut tarjolla. Tätä kelvollisten, halpahintaisten nuorisokirjojen usein valitettua puutetta poistaaksemme olemme alkaneet julkaista kirjasarjaa „Mailta ja meriltä“, jonka toimittaja on kirjailija Teuvo Pakkala. Sarjassa julkaistaan etevimpien kertojain tuotteita. Kukin vihko on itsenäinen kirja ja maksaa ainoastaan 25 penniä.

Sarjan ensimmäiset kirjat ovat:

- N:o 1. **Karkuri**, kirjoittanut *Fr. Gerstäcker*. Hinta 25 p.
N:o 2. **Taistelu paalumajalla**, kirjoittanut *Ch. Sealsfield*. Hinta 25 p.
N:o 3. **Aamukellot**, kirjoittanut *Adolf Schmitthenner*. Hinta 25 p.
N:o 4. **Kylmä sydän**, kirjoittanut *Wilhelm Hauff*. Hinta 25 p.
N:o 5. **Ksi Ksin luolan ihmelukko**, kirjoittanut *Gustav Schwab*.
Hinta 25 p.
N:o 6. **Ihmeitten maassa**. Kreikkalaisia satuja. Kuvitettu. Hinta 25 p.
N:o 7. **Tito**, Kertomus arosudesta, kirjoittanut *E. Seton-Tompson*.
Hinta 25 p.
N:o 8. **Musta kalerilaiva**, kirjoittanut Vilhelm Raabe. Hinta 25 p.
N:o 9—11. **Nansenin pohjoisnapamatkalta**. N:o 9. Laivalla napameritse. 25 p. N:o 10. Suksilla ja kajakilla. 25 p.
N:o 11. Talvea saarella nimettömällä. 25 p.
-

**Kustannusosakeyhtiö Otava,
Helsingissä.**